

Parkanon Jouluku

1982

Parkanon Joulun avustajakilpailu

Tämä lehti on perinteisesti kaikkien niiden esiintymispaikka, joilla on kotiseutuaiheista tai muutenkin kerrottavaa — sanallisesti ja kuvin. Vanhaan tapaan toimitaan nytkin kilpailun muotoisesti. Ohjeet ja puitteet on harkittu näin:

Ei kilpailla varsinaisissa sarjoissa, mutta kirjoitukset (piirroksot, valokuvat) voisivat olla seuraavan tapaisia:

1. Perinteeseen liittyviä
2. Pakinoita ja muita vapaita kertomuksia
3. Runoja
4. Pienoisnäytelmiä

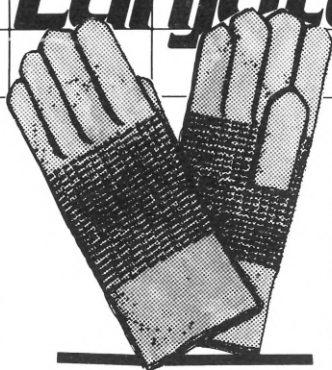
Aineiston tulee olla ennen julkaisematonta. Lähettykset toimitetaan Parkanon Joululle os. Kaupunginkirjasto, 39700 Parkano 28. 2. 1982 mennessä. Osallistujien kesken jaetaan rahapalkintoja. Tuomaristona on lehden toimituskunta.

Parkanon Joulu

Joulutervehdys Parkanosta

Lahjatavaratalo.

TAVARATALOSTA LÖYDÄT MUKAVAT, LAADUKKAAT LAHJAT JOKAISELLE. TEKSTIILI-, KEMIKALIO- JA TALOUSTAVARAOSASTO, JOKAINEN ON LAHJATAVARAOSASTO.

JAA HYVÄÄ MIELTÄ ANTAMALLA LÄHEISELLE MIELLYTTÄVÄ LAHJA — TUTUSTU LAHJATAVARATALOMME EDULLISIIN VALIKOIMIIN.

PK KIVINIEMI KY

Parkanon Joulu

NUMERO 11

JULKAISIJA
Parkanon Nuorisoseura

Painos 2200 kpl

Taitto: Rauno Vainionpää
Parkanon Kirjapaino 1982

TOIMITUSKUNTA

Arvi A Koivisto pj.
Lea Luodetlahti
Heikki Pentti
Salme Törmä
Irja Yliaho

Kansikuva: Matti Tuomisaari, muuten kuvat yleensä kirjoittajien käytettäväksi luovuttamia.
Piirroukset: Toini Kosola, Salme Törmä ja Jarkko Köykkä.

Ilmoitushankinnan ja levikkiasiat on hoitanut Nuorisoseuran johtokunta.

LUKIJALLE

Vaiherikas, monia hyviä asioita sisältävä ajast'aika on Parkanossa-kin taas vaihtumassa uuteen. Olivathan esimerkiksi koko vuoden säät sydäntalvesta myöhäissyksyyn saakka ihmisen toimintoja ajatellen melko vakaat ja siis edulliset. Tosin alkukesän alituiset yöhallat panivat maamiehen astelemaan jo levottomana peltojensa pientareita, mutta vilu viljan kasvatti ja paisteisen lämmin keski- ja loppukesä paranteli maankasvujen vauriot niin, että kesän jälkeen oli sentään kohtuullisesti koottavaa talven varalle.

Paikkakunnan suuri hanke, vuosia suunnitteilla ollut kaupungintalo on noussut jo harjakorkeuteensa ja lähelle valmistumistaan. Hallan huuruja nähtiin välillä senkin hankkeen yllä, mutta ne väistyivät, toivottavasti jälkiä jättämättä. Nuorison hyväksi toimivat järjestöt ja laitokset odottelevat kiinnostuneina uuden kunnanlinnan valmistumis-
ta, toivoen käyttöönsä toisaalla tyh-

jiksi jääviä tiloja. Uuden kunnallisen toimintarakennuksen aikaan saaminen on kehityshypähdys, jonka vaikutus jatkuu vuosikymmeniä eteenpäin.

Keskustan katujen alle on hyvät kaupunkimme kuluneena syksynä kaivellut onkaloita piilottaakseen niihin salassa kulkevan lämmön, kaukolämmön kulkuteitä. Aivan uusi kehityksen rappunen tämäkin.

Kolmannet kesään sijoitetut Parkanon päivät ovat totutulla tavallaan taas tänä vuonna puhallelleet hehkua kotiseutuhengen hiilustaan. Ne ovat muotoaan etsiessään varmaankin siinä osuneet oikeaan, että tilaisuuksia oli keskustan lisäksi myös kylillä. Samaan aikaan järjestetyt markkinat lienevät olleet päville ryytiä ja piristystä.

Onko vuosi sitten ollut paikkakunnallamme pelkkää menestystä ja edistymisen rappusten kapuamista? Eipä ollenkaan. Taloudellinen lama on taas kerran näivettänyt

varsinkin teollisten työpaikkojen toimintaa, niin, että monet niistä ovat hengittäneet vain vaisulla osateholla. Kovin moni työntekijä on tästä syystä joutunut lomautetun ja työttömän neuvottomaan asemaan. Varmaan kaikki toivomme talouselämän tilanteen pikaista parantumista niin että työllisyyskin voisi tervehtyä.

Elämä on kuitenkin monitahoinen. Saman aikaisesti tapahtuu kehitystä ja toisaalla kehityksen jarruuntumista.

Iloisia voimme olla kuitenkin siitä, että Parkanossa kotiseutuhenkisten ihmisten ja kirjoittamisesta kiinnostuneiden innostus ja harrastus on säilynyt niin että heidän työnsä tuloksena tässä jälleen on lehteiltävänämmä tämä kotiseutujulkaisu. Kiitokset kirjoittajille ja lehteä ilmoituksin tukeneille.

Arvi A Koivisto

Luutnantti Maija Haikonen toimi Parkanon Pelastusarmeijan työntekijänä/johtajana 1981—82. Tänä lyhyenä aikana hänen iloinen olemuksensa ehti tulla jo monelle parkanolaiselle tutuksi. Lehden ilmestymiseen mennessä hän on siirtynyt samanlaiseen tehtävään Hämeenlinnaan.

Joulu ja Pelastusarmeija on perinteisesti totuttu liittämään saumattomasti yhteen. Eteläamerikkalaisen pelastusarmeijalaisen idea alkaa koota vanhaan pataan ruokaraha kodittomille, on saanut laajan suosion kaikkialla maailmassa — ja niin joulun joutuessa Pohjolaan Pelastusarmeijan padat porisevat näilläkin leveyksillä. Parkanossa joulupata Kiviniemen kulmalla ei ole vielä monivuotinen ilmiö enempää kuin itse Armeijakaan.

Pelastusarmeija aloitti toimintansa Parkanossa hyvin samoista syistä kuin yli 100 vuotta sitten Lontoossa tai hieman myöhemmin Helsingissä. Ensisijaisesti ei ollut tarvetta luoda armeijaa armeijan vuoksi, pientä sosiaalista näpertelyä oman tunnon rauhoittamiseksi, vaan Jumala itse synnytti joidenkin Hänelle antautuneiden ihmisten sydämissä tuskan niiden lähimmäistemme puolesta, jotka tarvitsivat kipeästi evankeliumia, mutta — useimmat ilman syytä — jäivät tästä todellisesta avusta osattomiksi. Syntyi katulähetystyö, joka myöhemmin, n. kuutisen vuotta sitten löysi puitteensa Pelastusarmeijasta.

Nyttemmin työ on laajentunut: hengellisiä kokouksia on kaikille lapsista vanhuksiin. Kirpputori työn taloudellisena tukena on myös vakiintunut Parkanossa.

Jumala on täällä siunannut Armeijaansa, mistä ulkoisena osoituksena on kaunis oma toimitila. Jumalan tahdosta aloitettu työ, jota jatketaan Hänen haluamallaan ta-

MAIJA HAIKONEN

SANA JOULUKSI

valla, saa aina siunauksensa Häneltä, ja sen Parkanon pelastusarmeijalaiset ovat saaneet kokea.

Joulun Herra, Jeesus Kristus, ei kuitenkaan ole järjestäytynyt, kanavoitunut yhteenkään ihmisorganisaatioon, vaan Hän toimii kaikkialla, missä halutaan vilpittömästi pyytää Häntä avuksi. Tapa, jolla Jumalan Poika tuli maailmaan, tuo joulun evankeliumin kaikkien ulottuville. Jeesus ei vaadi hienoja puitteita, valmiiksi rakennettua uskonnollisuutta kohdatakseen ihmistä, vaan juuri aivan tavalliset ihmiset arkisine ongelmineen ja kysymyksineen ovat evankeliumin kohteina.

Meidän ei tarvitse olla asiantuntijoita ottaaksemme vastaan joulun Jeesuksen. Maria ja Joosef eivät kuuluneet aikansa hengelliseen eliitiin, mutta tärkein edellytys Jumalan suurten suunnitelmien toteuttajiksi heillä oli: alttius kuulla Jumalan ääntä ja nöyryys totella Häntä. ”Jumala on ylpeitä vastaan, mutta nöyrylle Hän antaa armon.” Vain itsessään vähäpätöiset, voimattomat, arasti kyselevät ihmiset voivat iloita joulun ihmeestä. Vain kansa, joka ymmärtää vaeltavansa pimeydessä, voi iloita nähdessään suuren valkeuden. Vain ikeenalainen tietää, miltä tuntuu, kun hänen kuormansa ies ja käskijänsä sauva särjetään ”niinkuin Midianin päivänä”.

Tänäkin jouluna synnin ahdistama, epätietoisuuden hämmentämä tai ehkä opillisten tulkintojen viidakossa tietään etsivä ihmislapsi löytää vastauksen evankeliumista, jo-

ka kaikessa yksinkertaisuudessaan merkitsee Jumalan puuttumista ihmisen asioihin tavalla, joka ei jätä ketään ulkopuolelle. Kaikkien ihmisten vapahtaja, Jeesus, joka oli valmis ilmaisemaan itsensä yhtä hyvin kirjanoppinut Nikodeemukselle kuin Samarian naiselle vedenamennusmatkalla, kutsuu luoksensa tämänkin ajan työtätekeviä ja raskautettuja särkeäkseen sielunvihollisen tuhoavan ikeen ja antaakseen levon, jonka arvon vain anteeksisaanut, vapautunut syyllinen voi ymmärtää.

.....

Suomen talvessa, pienen Parkanonkin sonnustautuessa juhlalliseen jouluaasuunsa vaeltaa tietään Jeesus, ylösnoussut elävä Herra, jonka moni parkanolainen toki tuntee, mutta joka on vielä liian monelle tuntematon... Hän kulkee kodista kotiin, saapuu suureen perhejuhlaan ja poikkeaa yksinäisen joulunviittäjän luo eikä unohda niitäkään, joilta joulu ei katkaise tuskan jatkuvaa otetta ruumiista tai sielusta... Monta kertaa tämä vaeltaja kääntyy hiljaisena, torjuttuna pois — mutta Hän ei väsy, sillä Hän rakastaa. Hänen rakkautensa joutui Golgatalla kovimpaan koetukseen, ja se kesti, koska Isä tahtoi niin... Sillä Isä rakasti — ja rakastaa vieläkin...

Asuntoa — majapaikkaa tämä kulkija etsii, ei tilapäissuojaa, vaan ihan vakituista asumusta — löytäkö Hän sijaa sinun luotasi?

REIJO OJENNUS

LIIKKUJIENTEN JA LIIKUNNAN TARPEISTA

Kaksi vuotta kaupunginvaltuutettuna eivät paljon ole muuttaneet sitä kuvaa, mikä oli aikaisemmin kunnallisesta asioiden hoitamisesta. Kunnallinen byrokratia on tosiasia, ja sitä käytetään myöskin estottomasti joittenkin asioiden jarruttamiseen. Liikuntalautakunnan jäsenenä, olen tämän huomion joutunut tekemään, myöskin liikunnallisten asioiden parantamiseen tähtäävissä hankkeissa. Toinen syy asioiden hitaaseen etenemiseen on ns. asiantuntijoissa. Jos joku luottamusmies tuntee sivukylän tieasiat, ei hän välttämättä ole asiantuntija liikuntapaikkojen suunnittelussa. Tai päinvastoin.

Sama on tietysti myöskin virkamiespuolella, ei sama henkilö ole joka alan asiantuntija. Todellisten asiantuntijoiden käyttäminen säästäisi ja olisi jo säästänyt kaupungille sievoiset summat, niin liikunta kuin muidenkin kunnallisten hankkeiden suunnittelussa. Ettei tehtäisi niinkuin usein, ensin työ, sitten suunnittelu. En missään tapauksessa tarkoita itseäni enkä kaltaisiani esim. liikuntatoimen asiantuntijoilla. Vaan nimenomaan asiantuntijoita isolla A:lla. Paras asiantuntija ei välttämättä ole se joka on eniten äänessä.

URHEILUKENTTÄHANKE ON TÄRKEÄ

Kun Parkanon työllisyystilanne on se mikä on, eli kovin huolestuttava, tuntuu joskus arveluttavalta puhua tai kirjoittaa mitään Parkanon kenttähankkeesta. Kentän rakentaminen nielee rahaa myöskin kaupungin taloudesta, vaikka valtio onkin mukana lähes miljoonalla markalla. Toisaalta ei aina pidä tuijottaa siihen mitä jokin hanke maksaa tai mitä se tuottaa. On olemassa muitakin, tärkeämpiä arvoja, kuin

pelkillä numeroilla osoitettavat materialistiset arvot. Niinkauan kuin saamme nuorisoomme liikuntapaikkoja kehittämällä harrastamaan erilaisia liikuntaharrastuksia sen sijaan, että jossain kujilla suunnitellut sätkä suussa ja pullo povessa isompia tai pienempiä kolttoja, niin kauan eivät liikuntapaikkojen rakentamiseen uhratut summat ole liian suuria.

On selvää, että ellei kenttää nyt aleta rakentamaan, ei tänne rahaa toista kertaa tyrkytetä. Eli hanke siirtyisi samantien seuraavalle vuosisadalle ja vuosituhannelle. Siitä pitäisivät ystävämme piirin eteläpäässä huolen. Tätä kirjoitettaessa on rakentamisen aloittaminen vielä kovasti veitsenterällä; toivottavasti kun lehti ilmestyy, on kentän pohjatytöt tehtynä.

HIIHTOKESKUKSEN PAIKASTA PITÄISI PÄÄTTÄÄ

Toinen liikuntapaikkasuunnitelma johon myöskin allekirjoittanut on yrittänyt lusikkaansa laittaa, on hiihtokeskussuunnitelma. Varmasti suurin osa kaupungin asukkaista samoin kuin luottamushenkilöistäkin on sitä mieltä, että ainoa oikea hiihtokeskuksen paikka on Käenkoski. Kuntasuunnitelmassa mainitaan vaihtoehtona myöskin entinen Lapiolahden koulu. Allekirjoittaneen tekemä aloite, jolla tähdättiin selvään kannanottoon Käenkosken puolesta, ei saanut kaupungin hallituksessa vastakaikua. Mahdollisesti aloite tuli väärältä taholta. Kysymys oli ainoastaan periaatteellisesta kannanotosta, eikä olisi tässä vaiheessa vaatinut minkäänlaista määrärahaa. Ainoastaan ne jotka tekevät talkootyötä hiihtokeskuksen kehittämiseksi olisivat saaneet varmuuden siitä, ettei työ mene hukkaan. Jotkut päättäjät haluavat tässäkin käyttää byrokratiaa hyväkseen. Kun kerran kuntasuunnitelmassa lukee, että hiihtokeskus perustetaan joskus vuonna -86, niin

eihän me sitä muutella! Suunnitellaan voidaan sitten jälkikäteen!

LIIKUNNAN ARVOSTUSTA TULISI PARANTAA

Jarrutuksen sijaan voisivat edellä mainitut päättäjätkin käyttää valtaansa esim. koululiikunnan lisäämiseen. Ja nimenomaan ohjatun koululiikunnan. Näissä asioissa pitäisi maassamme ottaa esimerkkiä itäisestä naapuristamme, eikä aina mennä veltostuvien ruotsalaisten esimerkin perässä. Esim. Virossa ei voi suorittaa minkään aineen yliopistollista arvosanaa ilman etteikö siihen liity myös liikunnallisten perusvaatimusten täyttäminen.

Liikuntaa ei mielestäni nykyään arvosteta läheskään oikein joihinkin toisiin asioihin verraten. Me kyllä huollamme automme, mutta oman itsemme kanssa on niin ja näin. Kun autoon ilmestyy pienikin sivuaani, pelko sydämellä viedään se korjaamolle, joutuuko tässä kävelemään jonkun sata metriä. Mutta omat sivuäännet, mikäli niitä ehtii kuunnella, ohitetaan olankohautuksella "kipollinen kiukaalle ja toinen kurkkuun ja taas jätäkä porskuttaa."

Jokainen joka on ollut hyvässä ja huonossa kunnossa tietää niiden valtavan eron. Kun ihmisen luonnollinen liikkuminen vähenee autoaution ja autoistumisen myötä, on tämä liikunnan puute korjattava vapaaehtoisella liikunnalla. Siihenhän on mitä erilaisimpia mahdollisuuksia, ja jokainen löytää itselleen sopivan liikuntamuodon. Ei voi väittää, että vaikka liikkuisi kuinka paljon, eläisi sen kauempaa, mutta mahdollisesti kuolee terveempänä!

Jotain olisi tehtävä yleisen liikuntaharrastuksen lisäämiseksi. Ei voi kuin yhtyä toimittaja-hölkääjää Simo Nikulan sanoihin: "kun koululainen pelkää vesisadetta, nuorukainen sotaväkeä ja aikuinen työntekoa, ovat asiat pahassa mallissa!"

Toivotan kunnollista Joulua ja liikunnallista uutta vuotta kaikille tämän palstan lukijoille!

Parkanolaisia vaikuttajahahmoja

PENTTI VATAJA

ATTE VATAJA

(3. 11. 1886 — 21. 10. 1954)

Elä (o.s. Ambrusin) ja Atte Vataja Tampereen sillalla v. 1938.

Maalaispojan koulunkäynnit

Parkanon-Kihniön Ylemmän Kansakoulun 1 luokan 1 osaston oppilas Atte Vataja sai syysluku-kaudelta 1897 todistuksen, jonka on allekirjoittanut Kihniössä joulukuun 22 päivänä "Ammi Torvelainen, v.t.". Tämän tallella olevan arvopaperin mukaan Atte-poika oli osoittanut hyvän kymmenen käytöstä sekä saman edestä ahkeruutta ja tarkkuutta.

Siihen aikaan ei ollut vielä tavallista käydä säännöllisesti koulua, mutta ainevalikoima oli tuolloinkin jo aika monipuolinen: uskonnon lisäksi äidinkieltä, laskentaa, maantiedettä ja kaunokirjoitusta. Muistan Atten monasti muistelleen tuota kouluansa, vaikka hänen yksityiskohtaiset kuvauksensa ovat jo unohtuneet.

Huittisten kansanopiston kan-

sanopisto- ja isäntäkurssi sekä osuustoimintakurssin suoritus Tuusulan kansanopistossa olivat siihen aikaan jo tavallisuudesta poikkeavia opinsuorituksia. Meillä on vielä kotona Atten Huittisten opistossa valmistama kirjoituspöytä — huolella tehty, kuten kaikki mitä siihen aikaan tehtiin. En muista hänen koskaan maininneen Tuusulan kansanopiston kurssista mitään, mutta osuustoiminta-aatteet hän lienee sieltä ainakin saanut.

Atte Vataja ja Parkanon kunta

Huolettä voin sanoa, että Parkanon kunta ja parkanolaiset ihmiset olivat Atten Suuri Rakkaus — isoilla kirjaimilla kirjoitettuna. Tämä kirjoitus ei ole omiaan luettelemaan niitä monia kunnallisia luottamustehtäviä, joita hän hoiti niin kauan

kuin jaksan muistaa, aina kuolemaansa asti.

Mieleeni ovat jääneet ne lukuisat kokousmatkat, joille isä näytti joko aina olevan lähdössä tai joilta häntä yhtä usein odotettiin palaavaksi. Ja lukuisat niistä hän teki polkupyörällä, nahkainen ikäkulu asiakirjasalkku remmillä pyörän runkoon kiinnitettynä. Armas Pukkiviita oli meillä usein nähty "kokouskaveri", jonka asiat veivät kirkolle yhtä usein kuin isänikin.

Jos muutaman asian, joiden tiedän olleen isäni sydäntä lähellä, kunnallis- ja maakunnallisasioista mainitsisin, niin ne olisivat luultavasti asutustoiminta ja Tampereen — Seinäjoen rautatiehanke. Kyllä myöskin sosiaalitoimi on mainittava, sillä hän toimi pitkään — senaikuisia sanontoja käyttäkseni — köyhäinhuoltolautakunnassa, sittemmin huoltolautakunnassa.

Asutustoiminnasta muistan, kuinka isäni tuohtui väitteistä, joiden mukaan asutustilalliset käyttivät holtittomasti metsiään. Hän vastasi pontevasti asiasta syntyneeseen lehtikirjoitteluunkin. Hänen kalenterinsa 1930-luvun loppuvuosisilta ovat täynnä merkintöjä asutustilojen muodostamis- ym. toimituksiin osallistumisista.

Rautatiehankkeen toteutumista hän ei ehtinyt nähdä. Siinä kilpailivat 1930-luvulla aluksi keskenään Porin—Haapamäen rata sekä Tampereen—Seinäjoen rata. Atte puolesti kovasti viimeksi mainittua. Hän kirjoitti asiasta Aamulehteen mm.: "Maakunnan yleinen mielipide on se, että Pohjois-Satakunnan ensimmäisen rautatien tulee kulkea linjaa Tampere—Seinäjoki, eikä Pori—Haapamäki, ja se on niin totta, että jos joskus kansanäänestys saisi sen ratkaista, hämmästyisivät itse porilaisetkin äänestyksen heille epäedullista tulosta". — Asioita ei siihenkään aikaan ratkaistu kansanäänestyksellä, ja niin vain kävi, että Porin—Haapamäen rata tehtiin ensin. Seuraavankin sukupolven oli vielä tehtävä töitä, ennenkuin pikarata saatiin.

Parkanolaiset olivat Atten mielestä niin mukavia ihmisiä, että ne piti etsiä esille, oltiinpa sitten missä päin Suomea tahansa. Muistan lukuisia kertoja käyneen niin, että jollain matkalla perheen kesken ollessamme isä uudelle paikkakunnalle tullessa ensimmäiseksi muistuteli mieleensä, keitä parkanolaisia sinne oli muuttanut. Asia ei tavallisesti jäänyt tähän, vaan niitä oli mentävä tapaamaan — monta mut-

Parkanon kunnanpamppuja ja talonjusseja 1930-luvulla. Vasemmalta alkaen: Jalmari Käenmäki, Aarne Alanen, Paavo Laatu, Atte Vataja, Kalle Pentti.

kaa matkaan sekä viivytystä tästä aiheutui, mutta myös mukavia muistoja.

Atte Vataja ja osuustoiminta

Osuuskassa, osuusmeijeri ja osuuskauppa — kas siinä ne kolme paikkaa, jotka Atte tunsikin viisi sormeaan ja joista hän oli tosissaan kiinnostunut. Lapsuuden muistoihini liittyy Kattilakosken pieni osuusmeijeri, jonka konehuone jännittävine höyrypannuineen ja muine vekottimineen jätti pojan mieleen voimakkaita vaikutelmia. Isäni papereista päätellen hän oli sitä perustamassa ja ehti nähdä sen sulautumisen Parkanon osuusmeijeriin.

Tässä pikkumeijerissä tehtiin ilmeisesti vientivoitakin — puiset ”voidrittelit” ovat jääneet selvästi mieleeni. Juustoa siellä ei toki kai haaveiltukaan valmistettavan, mutta papereita penkoessani tuli käteeni 19. 5. 1924 päivätty Lyypekistä lähetetty saksankielinen postikortti, jossa sikäläinen firma tiedustelee mahdollisuuksia ostaa suomalaista gouda-juustoa.

Kuivasjärven osuuskassa, Parka-

non osuuskassa sekä Parkanon osuuskauppa olivat hänelle läheiset kiinnostuksen kohteet. Niiden hallintoelimityksessä hän toimi pitkiä aikoja, kuten myös Paavo Laatu, Jalmari Käenmäki ja monet muutkin.

Atte Vataja ja seuratoiminta

Omakohdaisia muistoja isäni osallistumisesta nuorisoseuratoimintaan minulla ei ole. Hänhän oli naimisiin mennessään jo vakiintuneessa vanhanpojan iässä, neljissä-kymmenissä. Kihniönkylän nuorisoseura kuitenkin lukenee hänet perustajiinsa ja Pohjois-Parkanonkin nuorisoseura aktiivisiin toimihenkilöihinsä. Hämää lapsuusmuistoja minulla kuitenkin on Erkalassa Kuivasjärvellä järjestetyistä laulujuhlista joskus 1930-luvun alussa. Saattaa olla, että Atte Vataja oli jollain tavalla silloin vielä niitä järjestämässä.

Varsinaisena yhdistysihmisenä en isääni ole koskaan pitänyt. Kunnalliselämä vei jokseenkin kaiken sen ajan, mitä talonpito ja perhe eivät ihan välttämättä häneltä vaatineet.

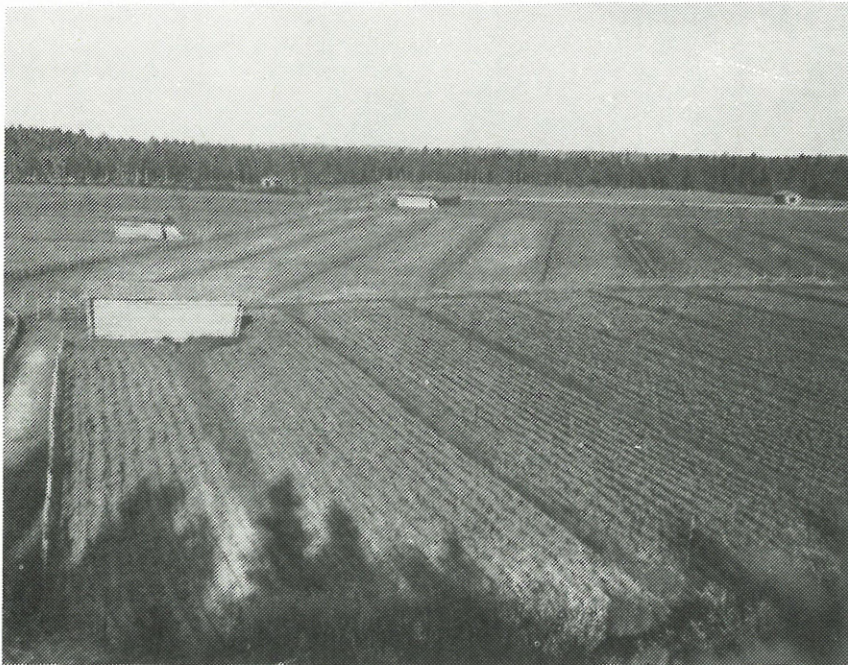
Atte ja hevoset

Kun tullaan mieliharrastusten alueelle, on luontevampaa siirtyä puhuttelemaan isää etunimeltä. Atte oli poikamiehenä ollessaan kuulemma ollut innokas hevostietä. Siitä minulla kuitenkin on tietoa lähinnä kuulopuheiden perusteella. Hänellä lienee ollut ravihevosta — yhden nimenkin muistan: ”Sointu-Poika”. Miten niillä menestytettiin, siitä minulla ei ole tarkkaa tietoa. Silloin kun aloin asioista jotain ymmärtää, tällaiset harrastukset olivat ohi.

Talossa oli toki aina hevosia, mielestäni aika hyviäkin, muttei niiden aika eikä taidotkaan riittäneet ravikilpaan. Muistan isäni kerran ostaneen Kiho-nimisen pikimustan hevosen Käenmäen Jalmarilta. Kiho oli äksy tamma, mutta pyöräytteli kätevästi yhtä mustia varsoja (mm. Tuima, Virma ja Pekka). Yksi näistä joutui sotaan ja jäi sille tielleen.

Atte ja autot

Autot, käytetyt tietenkin, alkoivat olla pohjois-satakuntalaisen maanviljelijänkin ulottuvilla 1930-

Vatajan tilan viljelyksiä v. 1936. (Huom. tyypilliset ladot ja "pintahiset" aidat, nyttemmin jo kaikki kadonneet.)

luvun hyvinä vuosina. Isäni osti ensimmäisen Fordin A-mallin "Leponiemen pojilta" (autokaupan teossa Leponiemen nimi on tuttu myöhemmillekin sukupolville parkanolaisista). Hinta oli muistaakseni 4.500 markkaa sen ajan rahaa. Tämä auto oli persoonallisuus. Muistan sitä vedetyn käyntiin hevosten avulla, mutta kun se kerran lähti, ei ollut huolta perille pääsystä. Elävästi muistan isän ajaneen sillä keväthan-

kien aikaan "kirren päällä" auralle Vaasan tielle, yli puolitoista kilometriä.

Seuraava auto oli muistaakseni v. 1938 ostettu Chevrolet. Mallissa oli hyttipaikka kahdelle ja hytin takana avattava matkatavaratila, jossa sopi istua myös parin kolmen matkustajan, jollei pitänyt hytin tarjoamia mukavuuksia tarpeellisenä. Meitä kylän kakaroita istui tuossa lootassa usein aika joukko. Löytä-

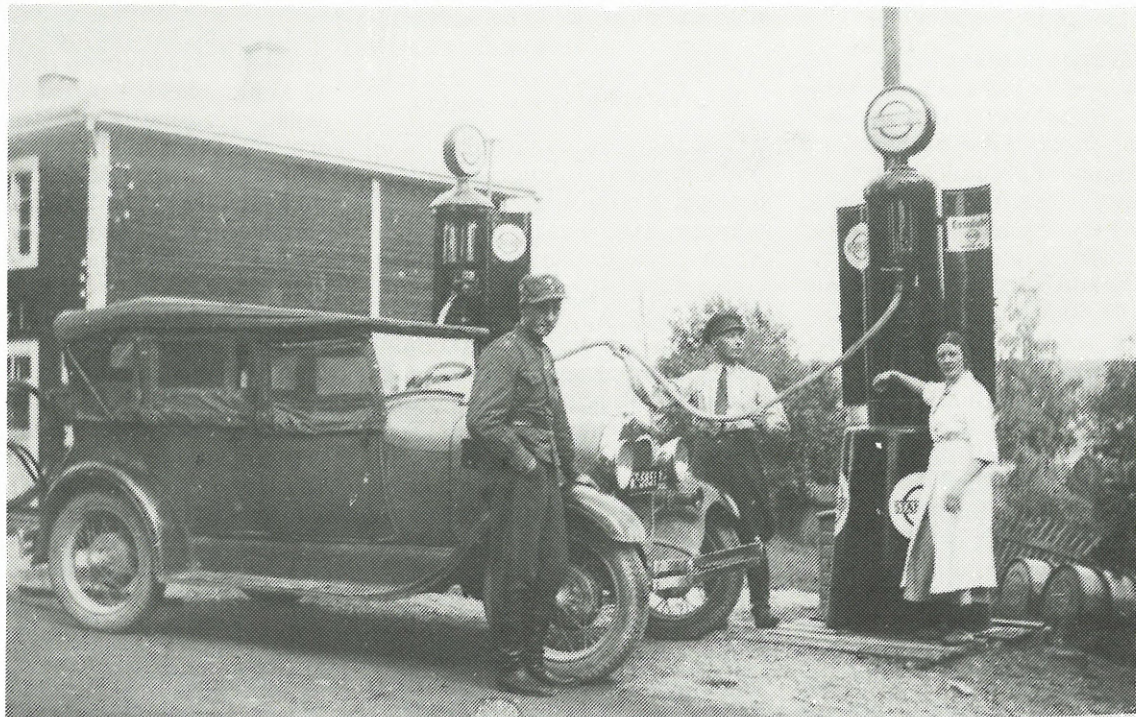
mässäni tuon ajan vanhassa valokuvassa Atte ottaa bensaa osuuskaupan käsi käyttöiseltä tankilta, Liisa Vartio myy ja Einari Yliaho salskeana asevelvollisena valvoo toimitusta.

Kerrottakoon vielä autoihinsa tyytymättömille nykyihmisille, että Tampereen matkaan katsottiin menevän kolme-neljä tuntia. Välillä vaihdettiin jokseenkin aina rengasta, usein jouduttiin jopa paikkaushommiin, koska varapyöriä oli vain yksi. Kovelahden (Mansoniemen) salmen lossille ajo oli jännittävä paikka sen ajan mekaanisilla jarruilla varustetuille vauhtihirmuille: saadaanko pysähtymään lossille vai meneekö pitkäksi...

Atte kotiloissa

Minun on ollut aina hiukan vaikea tietää, kumpi oli Atten varsinainen kiinnostuksen kohde: Parkanon kunta vai Vatajan tila. Epäilen, että se oli kunta. En pitänyt isääni mitenkään kovin hyvänä tai edistyksellisenä viljelijänä. Siihen hän oli liian konservatiivinen, vanhaan ja koettuun luottava. Arvattavasti myös pääomien puute esti todella tehokkaan koneistamisen riittävän ajoissa. Työt kuitenkin tehtiin ajallaan, lajikkeet olivat asianmukaiset. Karjamies hän ei niinkään ollut.

Itse koin isäni aika kaukaiseksi siinä mielessä, että hän oli isäksi ai-

Atte ja Fordi Parkanon Osuuskaupan tankilla v. 1936. Mukana kuvassa Liisa Vartio ja Einari Yliaho.

Vatajan talo. (Kuva otettu n. v. 1978—79.)

Parkanon kunnanvaltuuston kokous Päivölän salissa 40-luvun loppupuolella (ehkä v. 1947). Pöydän ääressä Paavo Laatu, Isak Kärki ja Yrjö Korvenpää. Toiset osanottajat vasemmalta: Paavo Raitio, Vihtori Jokela, Vilho Salomäki, Anna Nieminen, Ville Kivioja, Valte Heinonen, Pekka Piilola, Armas Pukkiviita, Eino Yliruusi, Vilho Luomanen, Eero Koivisto, Jalmari Käenmäki, Lauri Rajala, Yrjö Koivukoski, Väinö Valli, T. E. Kujanen, Matti Korpela, Atte Vataja, Viljo Linna ja Kauko Kiviniemi.

ka iäkäs. Hänellä oli kumminkin luontainen tapa kohdella lapsia hyväntahtoisesti ja vitsikkäästikin — niinkuin hän kyllä kohteli muitakin ihmisiä. Vitsaa tai muutakaan ruumiillista kuritusta en koskaan saanut häneltä — vahinko, jonka seuraukset olisivat saattaneet olla vakavammatkin, ellei lapsuudenkodissani olisi aina ollut käsillä muita, jotka häntä paremmin oivalsivat

”Koivuniemen herran” tarpeellisuuden, kuten siihen aikaan ajateltiin.

Vaikka en kovin korkeaa arvoa lausetta isälleni maanviljelijänä antanutkaan, on oikeudenmukaisuuden nimessä muistettava toki maininta hänet uuden pellon raivaajana. Hänen aikanaan tehtiin kotitalooni uutta viljelysmaata ainakin 10—15 ha. Sen ajan kuokkamiesten nimiä

ei saisi unohtaa, siksi tärkeitä he ovat aikanaan olleet Parkanon, kuten koko Suomenkin kehitykselle. Lapsuuteni ajan känsäkourista ovat jääneet erityisesti mieleeni Matti Luhtala Nurmosta syntyisin ja hänen poikansa Jussi, Nikodeemus Haapa sekä Vihtori Mantila. Kunnia heille ja heidän kauttaan tuhansille muille jo unohtuneille suomalaisille kuokkamiehille.

Parkanolaisia vaikuttajahahmoja

MARKUS KÄENMÄKI

ISÄNI, TALOUSNEUVOS J. F. KÄENMÄKI

Parkanon kunnalliselämässä on ollut useita vaikuttajahahmoja ja yksi heistä oli talousneuvos Jalmari Fritiof Käenmäki. Hänen vaikutuksensa ei ulottunut yksinomaan kunnallispolitiikkaan, vaan hänen voimiaan käytettiin myös kotiseudun taloudellisten ja aatteellisten yhteisöjen luottamustehtävissä. Minun tehtäväkseni on annettu kertoa isäni luonteesta, hänen toiminnastaan ja luottamustehtävistään. Tehtävää en koe helppona, sillä jollakin tavalla on vaikeata esitellä näin läheistä henkilöä.

J. F., jota nimitystä yleisesti käytettiin, syntyi 17. maaliskuuta 1893 Käenmäen sukutilalla. Mieheksi vartuttuaan hän sai kotitilan asuttavakseen. Paitsi maa- ja metsätalouden harjoittajana isä tunnettiin kotikunnassaan ja sen ulkopuolellakin kunnallismiehenä ja monien muiden luottamustehtävien hoitajana.

Luonteeltaan J. F. oli vaatimaton ja käytökseltään hillitty. Hän joskus kertoi olleensa nuorukaisena mahdollottoman ujo ja sen voi hyvin uskoa, kun tietää, että isälle julkisen esiintyminen ja puheiden pitäminen oli väkinäistä. Kyllä hän puheita esim. kirjoitti ja ne olivat asiallisia, mutta eivät niinkään lennokkaita. Isän luonteenkuvaan kuului pyrkimys kaikessa oikeudenmukaisuuteen ja tasapuolisuuteen. Itsensä korostaminen oli hänelle täysin vierasta.

Luonteeltaan mietiskelevä

Kunnallisesta eikä muistakaan asioista J. F. ei kotona kovin paljon puhellut, hän oli paremminkin tuollaista mietiskelevää tyyppiä. Hän saattoi pitkään keinahdella keinutuolissa tai kesäiltoina pihakeinussa mietiskellen ja pohdiskellen kulloinkin esillä olleita ajankohtaisia kysymyksiä ja etsiä niihin ratkaisuja. Kuvaan kuului, että pilliklubi sauhusi suussa. Kunnallishallinnossa tuolloin aiotun etukäteisvalmistelu oli hyvin vähäistä, ne puitiin

kokouksissa, jotka yleensä olivat hyvin pitkiä.

Jo vuonna 1918 alkoi J. F:n pitkäaikainen kunnallismiesura ja sen pituudeksi muodostui runsas neljä vuosikymmentä. Hänet valittiin jäseneksi asutuslautakuntaan ja tässä luottamustoimessa hän oli yhtämittaisesti vuoteen 1963 saakka. Suuri-

mittaisimman työn J. F. suoritti kunnallislautakunnan ja -hallituksen puheenjohtajana. Tätä tehtävää hän hoiti vv. 1925–45 ja 1949–56. Kunnanvaltuustossa hän oli vuodesta 1926 vuoteen 1950 muutamaa välivuotta lukuunottamatta.

J. F. oli puheenjohtajana ja jäse-

Kunnan asutuslautakunta kokouksessaan 1930-luvulla Käenmäen kulmakamarissa. Kuvassa oikealta J. F. Käenmäki, maamiesneuvoja Aati Sipilä, pienviljelijä Jaakko Kuusisalo ja herastuomari Kaarle Pentti. Yksi henkilö on pimennossa.

nenä lisäksi useissa lauta- ja toimikunnissa, joista voidaan mainita rakennuslautakunta, tielautakunta, terveydenhoitolautakunta, metsälautakunta, holhouslautakunta ja kansanhuoltolautakunta. Edelleen hän oli jäsenenä mm. Keski-Suomen Parantolan ja Satakunnan Parantolan kuntainliittojen liittovaltuustoissa. Kunnan tilintarkastajien puheenjohtajana J. F. oli viimeisimmät vuodet ennen kuolemaansa.

Myös muussa mukana

Kotiseudun taloudellinen ja aatteellinen toimintakaan ei jäänyt J. F.:n harrastusten ulkopuolelle. Hän oli 1917 perustamassa Parkanon Osuuskauppaa ja oli sen hallinnossa mukana alusta lähtien kuolemaansa saakka. Hän oli perustamassa Parkanon Osuuskassaa ja oli sen hallituksessa jonkin aikaa sekä kassanhoitajanakin.

Parkanon Säästöpankin hallitukseen J. F. valittiin 1921 ja vuodesta 1937 hän toimi varapuheenjohtajana ja vuodesta 1949 puheenjohtajana eroamisikänsä saakka. Hän oli monnet vuodet mukana mm. Parkanon Osuusmeijerin, Ikaalisten—Parkanon Puhelin Oy:n, Parkanon Sähkö Oy:n, Parkanon Metsänhoitoyhdistyksen, Parkanon Yhteis-

koulun sekä Maataloustuottajain Parkanon yhdistyksen hallinnoissa. J. F. tunsikin kiinnostusta lehtityöhön ja oli perustamassa Ylä-Satakunnan Sanomalehti Oy:tä kuuluen yhtiön hallitukseen kuolemaansa saakka. Pitkään hän oli Satakunnan Metsänhoitoyhdistyksen liiton johtokunnassa. Edelleen J. F. oli muka-

na seurakunnallisissa luottamustehtävissä.

Tunnustuksena ansioistaan ja toiminnastaan J. F:lle tasavallan presidentti myönsi vuonna 1953 talousneuvoksen nimen ja arvon.

Isän maallinen vaellus päättyi 8. maaliskuuta 1967. Sen päivän muistan kuin eilisen.

J.F. ja Laura Käenmäki kotiaskareissaan. Kuva 1950-luvun alkupuolelta.

PAAVO LAATU, MAANVILJELIJÄ JA KUNNALLISMIES 1898—1953

Kunnanvaltuuston puheenjohtaja Paavo Laatu 1952 Riihimäen koulusta kunnostetun kunnan toimitalon vihkiäisissä.

Vuonna 1898, elokuun 20. päivänä syntyi Laadun tilan omistajille Nestori ja Eufrosyyne Naskalille terve poika, joka sai kasteessa nimen Paavo Samuli. Lapsuusleikit telmittiin sisarusparven ja naapuri-lasten kanssa. Alaskylän kansakoulun ja Vilppulan Maamieskoulun käytyään sai nuorimies talon isännöyden jo v. 1921. Avioliitto solmittiin samana vuonna ikää

lislaisen Elli Niskalan kanssa.

Maatilalla käytiin työhön suurella innolla. Kaikki rakennukset oli uusittava. Peltoa raivattiin lisää parikymmentä hehtaaria. Pääpaino oli lehmikarjan hoidossa, mistä työstä saatiin myös palkintoja. — Tilan hoitoon osallistui isäntävän lisäksi useita palkollisia niin miesten kuin naistenkin askareissa.

Nuoruusvuosina riitti aikaa ur-

heilunkin pariin. Hän oli urheiluseura Alaskylän Murron perustajajäseniä. Urheilijana tuli arvokkaita diploomeja mm. kymmenottelussa.

Kyläyhteisö toimi tuolloin vilkkaasti. Oli monia talouteen ja harrastuksiin liittyviä toimintoja. Alaskylässä oli mm. oma Osuuskassa, jonka hoitajana isäni toimi vuosikymmenen.

LUOTTAMUSTOIMET LISÄÄNTYIVÄT

Vähitellen erilaiset luottamustoimet kunnallisella ja maakunnallisellakin tasolla lisääntyivät vieden lopulta miehen ajasta suuren osan. Kunnallisverotus oli tuolloin luottamusmiesten tehtävänä. Siihen kului vuosittain isän ajasta kuukauden päivät. Asutuslautakunnan sihteerin työ toi mukanaan paitsi runsaasti kokouksia myöskin paljon kotiöitä. Osallistuminen kaikkiin paikallisiin osuustoiminnallisiin yhteisöihin, useimmissa puheenjohtajana, antoi aiheen moniin lähtöihin. Alaskylän Kansakoulun johtokunnan puheenjohtajana ja vaalilautakunnan puheenjohtajana hän toimi pitkään. Mielestäni isäni toiminta yhteiskoulun saamiseksi Parkanoon oli erittäin merkittävä. Saman sivistyslaitoksen hallituksen puheenjohtajanakin hän toimi pitkään. Kun tähän lisäämme pitkäaikaisen jäsenyyden kunnanvaltuustossa, sittemmin sen puheenjohtajana aina kuolemaan saakka, ei voi olla ihmettelemättä miehen tahtoa ja tarmoa.

Kunnallispolitiikan lisäksi isäni osallistui poliittiseen toimintaan ensin Alaskylän Kansallisseuran, sittemmin Parkanon Kansallisseuran jäsenenä ja puheenjohtajana. Hän oli myös kokoomuksen piirihallituksen varapuheenjohtaja. Kansanedustajaehdokkaana hän oli pariin otteeseen. Presidentin valitsijamieheksi hänet valittiin v. 1950.

Erityisesti tulee mieleeni isäni toiminta maanpuolustuksen hyväksi. Hänet nimitettiin Suojeluskunnan paikallispäälliköksi jo v. 1921. Teh-

Parkanon suojeluskunnan esikunta 20-luvulla. Henkilöt vasemmalta: Torsten Rosenbröijer, Paavo Laatu, Kaarle Pentti, Arvid Virranhaara, Aati Sipilä, Kaarlo Salonen. Kuva otettu Päivölän pihassa.

Paavo ja Elli Laatu omenapuuta istuttamassa 1938.

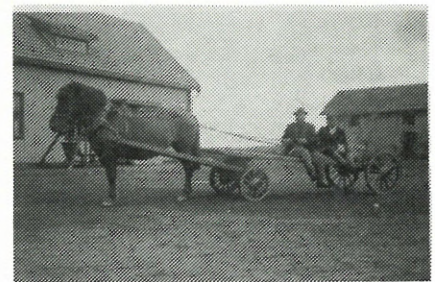
Mies, salkku ja Myrsky-merkkinen polkupyörä.

tävä jatkui järjestön lopettamiseen saakka. Sadat olivat lähdöt tämänkin toiminnan hyväksi. Tuhannet olivat ne kutsut ja kirjeet, jotka oli laadittava ja lähetettävä jäsenille.

ESIKUVAKSI KELPAAVA SUOMALAINEN

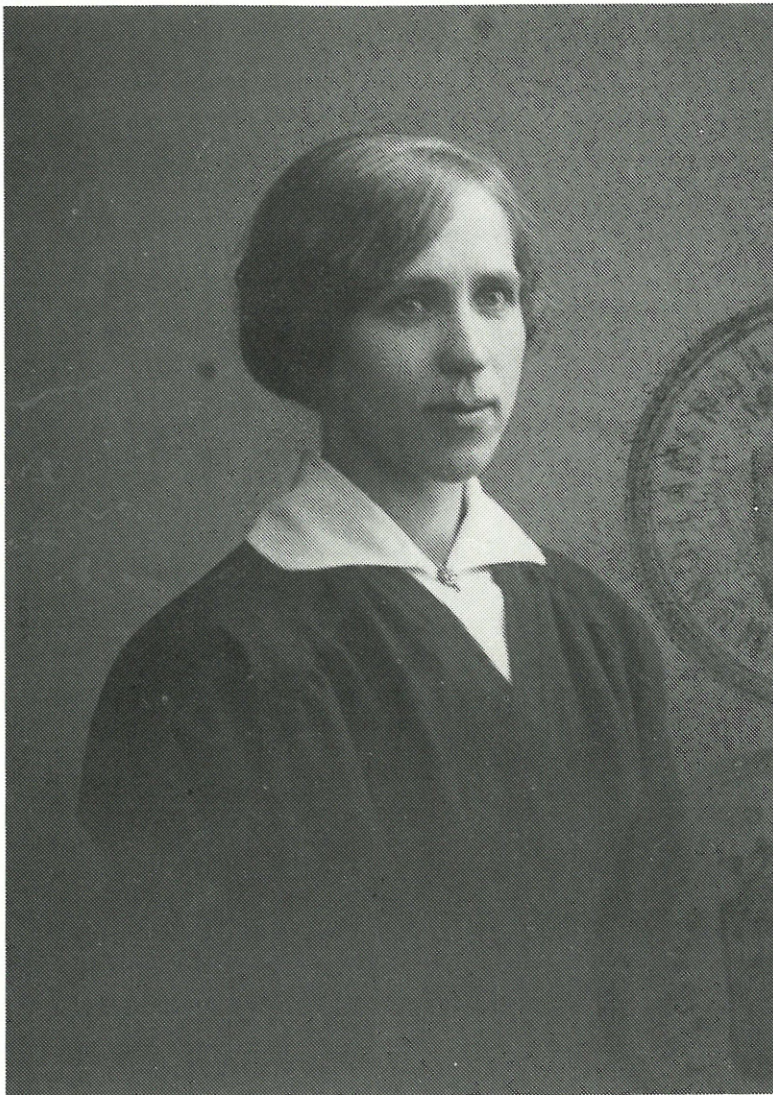
Avoimesti haluan sanoa, että isäni oli mielestäni esikuvaksi kelpaava suomalainen. Hän oli vaativa, oikeudenmukainen ja tasapuolinen. Kurinpitoa ei tarvittu, arvovalta riitti. Hän oli luja, mutta myös hyvin herkkä. Hän saattoi olla allapäin, mutta toisaalta oli hersyvä nauru herkkä. Hän suoritti työnsä ja tehtävänsä nurkumatta. Hän huolehti kodistaan ja pelloistaan. Hän neuvotteli päivän kotitöistä äidin kanssa, jonka vastuulle asiointien hoito usein jäi menevän miehen ollessa muualla. Isäni huolehti myöskin hyvin lapsistaan ja heidän jatkokoulutuksestaan eri laitoksissa, missä itsekukin sitten elämäntehtävänsä valmistuikin.

Aina muistan isäni lähdöt. Myrsky-merkkinen polkupyörä oli kulkuvälineenä kesäisin, talvella usein hevospeli. Ruskea salkku asiapapereineen asetettiin pyörän sarveen ja niin taas kerran lähdettiin vastuuntuntoisesti hoitamaan yhteisiä asioita.

Isäntä Siro-hevoson ohjaksissa v. 1941. Vankkureita käytettiin heinä- ja elokuormien ajamiseen pelloilta pihan piiriin.

PUHE SAIMA LEIKKOSEN MUISTOLLE

Vuonna 1890 muutti Ikaalisista Parkanoon maanviljelijä, myös kansanparantajana tunnettu Selim Leikkonen perheineen. Hänen talonsa sijaitsi kirkon läheisyydessä nykyisen Satakunnan kadun paikkeilla. Entisestä pihapiiristä on enää jäljellä mahtavia lehtikuusia ja joitakin villiintyneitä puutarhakukkia ruohon seassa kesällä. Perheessä oli 7 lasta, joista viimeisenä asui Parkanossa tytär Saima.

Saima Maria Leikkonen syntyi 7. 4. 1889. Hän suoritti suurimman osan elämäntyöstään voimistelunopettajana helsinkiläisessä yhteiskoulussa (Helsingin Yhteiskoulu ja Realilukio), mutta piti itseään aina parkanolaisena. Täällä hän vietti lomiansa ja tänne hän muutti

eläkkeelle päästyään. Kun hänen lapsuuden kotinsa paikalle kohosi kerrostalo, Leikonpuisto, hän hankki asunon sen ylimmästä kerroksesta. Monasti hän kertoi valtavasti nauttivansa siitä, kun sai kotinsa ikkunoista katsella tuttua Kirkkojärveä.

Hyvin korkeaan ikään, lähes 90-vuotiaaksi asti, Saima Leikkonen kuului kaupungin katukuvaan. Voimiensa vähetessä hän kuitenkin joutui sairaalahoitoon pois Parkanosta. Kun hän tammikuun 18. p:nä 1982 kuoli, saatettiin hänet kotipitäjänsä kirkkomaahan.

Puhe, jonka opetusneuvos Martta Sevio piti siunaustilaisuudessa Parkanon kirkossa 6. 2. 1982, sisälsi palan pitäjämme kulttuurihistoriaa:

Seisomme tässä juhlallisella ja murheellisella paikalla. — Juhlallisella siksi, että kuoleman majestettiin läsnäollessa tunnemme ajallisuuden yhtyneen ikuiseen. Tunnemme kuin Kaikkivaltiaan armollinen käsi koskettaisi meitä kaikkia — viittäisi meille tietä maasta matalasta ylhäisiin korkeuksiin.

Murheellisia olemme siksi, että tässä toteamme, että eräs elämä, eräs arvokas elämä on päättynyt.

Harva kai tämän seudun väestä tietää, että tässä lepää ja tänään laskemme haudan poveen erään niistä harvoista — sanoisinko kansallisromantiikan innoittamista nuorista, joiden sydämissä jo viime vuosien vaihteessa heräsi halu, suorastaan pakoittava sisäinen tarve yhä korkeamman tiedon — yhä korkeamman kulttuurin omistamiseen.

Olivat tosin isämme ja äitimme jo silloin saaneet kirkon — ja monet heidän lapsistaan kansakoulun tarjoaman oppimäärän. Mutta lisää toivottiin. Pian kuultiin, että täältä etelään johtavan tien ja siintävien selkien takaisella lehdikkokummulla Ikaalisissa, missä ikivanha isiemme kirkko juhlallisena kuvastui vetten kalvoon, siellä oli syvä tiedon lähde.

Vaikka matka koulupaikkaan oli pitkä, ja olo siellä kysyi ajan kodeilta paljon, vähään tyytyen yritettiin eteenpäin — ja vielä kaukaisempiinkin opinlähteisiin.

Niinpä koitti ihana kevätpäivä v. 1912. Silloin tässä lepävä Saima Leikkonen ja jo kauan sitten manalle mennyt Tyyne Möhkö ensimmäisinä parkanolaisina valkolakit päässään onnesta hehkuen sipsuttelivat tämän kylän lehtokäytävällä.

Tämä oli kaunista romantiikkaa, ja tiesi samalla, sanoisinko uuden kulttuurielämän heräämistä tässä vielä hiljaisessa sydänmaapitäjässä. Tulihan näille tiennäyttäjille pian seuraajia: Viljo, sitten Peitsa, Toini, Lyyli, Einari, Eero, Olavi ym.

Perustettiin yhdistyksiä, pidettiin laulu- ja soittoharjoituksia ja yleisiä juhlia, joissa vanhat ja nuoret olivat mukana. Joskus tehtiin retkiä kauniille näköalapaikoille tai rannoille, laulettiin isänmaan ja luonnon kunniaksi.

Parkanon Nuorisoseuran tanhuajat Finlandia-talolla v. 1979. Henkilöt vasemmalta: Leena Vierisalo, Jukka Lehtinen, Mervi Äikäs, Tauno Häkkinen, Marjo Jaskari, Timo Ryttilä, Riitta Viitasalo ja Jari Sarkola.

tuksensa nuorisoseuratoimintaan ja tanhuamiseen ovat siis hyvin varhaisesta nuoruudesta. Jatkosodan aikana oli Kannaksen rintama lähellä Sakkolaa, mutta Jääskeläisen perhe, mukana tytär Aino, asui silti kotonaan. Siihen aikaan hän myös jo tanhusi nuorisoseuran ryhmässä. Esiintymässä käytiin mm. sotilaille järjestetyissä tilaisuuksissa.

Sodan loppuvaiheessa tuli sitten lähtö evakkoon, mutta jo vuonna 1945 vei Ainoon tie Mikkelin Paukkulaan, Suomen Nuorisopistoon, josta hän valmistui nuorisoseuraneuvoksi seuraavana vuonna.

Matkustava liikunnan ohjaaja

Työpaikka löytyi saman tien. Hänestä tuli Eteläkarjalaisten Nuorisoseurojen Liiton liikunnanohjaaja. Keskuspaikka oli Helsingissä, mutta työn vuoksi piti olla paljon matkoilla, jopa viikkokausia yhtämittaisesti. Oli vierailtava säilyneen Karjalan nuorisoseuroissa ja myös niissä siirtonuorisoseuroissa, jotka olivat aloittaneet toimintansa eri puolilla Etelä-Suomea.

Liikunnanohjaajan alaa olivat voimistelu, tanhut ja leikit. Niitä johtamaan piti nuorisoseuroihin kouluttaa ohjaajia. Suuri osa ajasta kului viikon pituisten ohjaajakurssien pidossa. Kevättalvisin vierailtiin nuorisoseurois-

sa tukemassa ohjaajien toimintaa ja samalla katsomassa harjoitusten tasoa. Kesän tultua koottiin talven harjoitustulokset sitten Etelä-Karjalan maakuntajuhlilla suuriksi voimistelu- ja tanhunäytöksiksi. Silloin todella myös voimisteltiin paljon, sanoo Aino, nykyään se on nuorisoseurojen harrastustoiminnassa jäänyt vähälle ja liikunnassa keskitytään enemmän vain kansantanssiin.

Silloin sodan jälkeisinä vuosina oli matkanteko aivan toisenlaista kuin nykyään. Aino muisteli matkojaan näin: »Miulki ol sellane armeija polkupyörä, mil mie polin lyhempiä matkoja. Pitkil matkoil pantii pyörä junnaa ja asemalt taas lähettii polkemaan eteepäi.» Silloin ei puhuttu työajoista ja vapaapäivistä. Työtä tehtiin aina — tehtiin niin paljon kuin jaksettiin. Palkkaakin oli vain sen verran, että juuri tuli toimeen.

Liikunnan ohjaajan tehtävänsä Aino hoiti kuusitoista vuotta. Vuonna 1962 hän jätti tämän työnsä mentyään naimisiin Veikko Pokkisen kanssa ja muutettuaan Parkanoon.

Ensi kertaa oma kansantanssiryhmä

Parisen vuotta paikkakunnalle tulonsa jälkeen Aino Pokkinen alkoi Parkanon Nuorisoseurassa ohjata Kalevan Nuorten leikki- ja tanhuryhmää. Osa mukaan tulleista oli silloin vielä alta

kouluiän.

Ryhmä on siitä lähtien harjoitellut ja esiintynyt jatkuvasti. Vuosien mukana tanssijat ovat venyneet mittaa, aikuistuneet ja jotkut jo avioituneetkin. Hidasta vaihtumistakin on tapahtunut niin, että aivan alkuperäisistä on nyt mukana enää kolme poikaa, tai niinkuin tänään on sanottava, kolme nuorta miestä.

Muutamat ovat muuttaneet toiselle paikkakunnalle asumaankin — näin myös Aino — mutta viikonloppuina pidettäviin harjoituksiin on kokoonnuttu silti Parkanoon.

Jaksaako ryhmä edelleen olla koossa on yllä mainituista syistä nyt jo yhä kasvava kysymysmerkki.

Parkanon Nuorisoseuran Kalevan Nuoret oli ensimmäinen kansantanssiryhmä, jonka Aino Pokkinen voi ottaa jatkuvaan ohjaukseensa. Tätä ennen se ei matkustavan työn vuoksi ollut mahdollista. Ehkä juuri tästä syystä hän paneutui ryhmänsä harjoittamiseen erikoisella innostuksella ja kun taitoa ja kokemusta oli, alkoivat tuloksetkin näkyä.

Juhlilla tunnettuja esiintyjiä

Ensimmäisen kerran ryhmä sai tunnustusta hyvistä esityksistään Kalevan Nuorten Kissanpesijäisjuhlilla Lappeenrannassa 60-luvun lopulla. Sen jälkeen on esiinnytty lähes kaikilla huomatta-

vammilla kansantanssin ja -musiikin juhlilla, mitä tässä maassa on järjestetty. Tuttuja ovat Pispalan Sottiisit, Kaustisen Festivaalit, Samuelin Poloneesi ja Sata-Häme Soi -juhlit.

Viime vuosikymmenen puolivälissä ryhmä osallistui Ylistarossa järjestettyyn kansantanssin luokittelukilpailuun ja nousi siellä harrastussarjasta taitosarjaan. Vuonna 1979 suoriuduttiin Tampereella vastaavassa kilpailussa mestaruussarjaan, harvojen joukkoon ja tämä mestaruussarjanäyttö uusittiin Helsingissä keväällä -82. Sarjaluokitus on voimassa kolme vuotta. Sen jälkeen on taitojen säilyminen taas kokeessa osoitettava.

Kansantanssiryhmän taitojen tasainen nousu on suurelta osin omia vaivojaan säästämättömän ohjaajan ansiota. Huomattavan tuen on tarjonnut myös kansantanssijoitten rinnalle muodostunut parkanolainen laulu- ja pelimanniryhmä, joka on säästänyt harjoitukset ja vastannut esiintymisten musiikista.

Esiintymismatkoja muihin maihin

Aino oli 60-luvulla vierailut useita kertoja kansantanssien ohjaajana Ruotsin suomalaisseuroissa ja näin syntyneiden tuttavuussuhteiden perusteella saivat Parkanon Nuorisoseuran tanhuryhmät kutsun tulla esiintymään Borlengeen. Tästä alkoi ulkomaisten esiintymisvierailujen sarja, joka siitä lähtien on jatkunut lähes jokavuotisena.

Useita kertoja on vierailtu Ruotsissa ja Norjassa. On käyty myös Tanskassa, Hollannissa, Englannissa, Ranskassa, Saksassa, Itävallassa, Unkarissa ja aiwan viimeksi Kanadassa. Matkat ovat joskus olleet nuorten tanhuajien maksettaviksi kalliitakin, mutta kustannuksia on kevennetty yhteisesti järjestettyjen myyjaisten, arpajaisten ja työurakoiden avulla.

Matkoilla on nuorten vieraiden kielten taito huomattavasti hioutunut. Koko näkemys vieraista maista on saanut omiin havaintoihin perustuvia lähtökohtia ja kansainvälisillä juhlilla on tullut tietämään mitä on eri kansojen kansanmusiikki ja -tanssi, folklore.

Mikä on aitoa kansantanssia

Aino Pokkinen ohjaa Kokemäen ja Harjavallan kansalaisopistoissa vanhojen tanssien piirejä. Niissä on osanottajia lattian täydeltä vaihdellen koululaisista eläkeläisiin. Mennään pistoa, kereksiä, kehruvalssia ja niiden tapaisia. Tanssitaan tanssimisen ilosta, kukin omalla tyylillään. Monet näistä tansseista ovat meille muista maista kulkeutuneita, mutta ne ovat täällä löytäneet omia muotojaan ja kun niitä mennään suurella väellä iloisessa tunnelmassa ollaan lähellä aitoa kansantanssia. Soittajat niitä mentäessä kyllä aina tarvitaan säestäjiksi.

Vielä aidompi suomalaisen kansantanssin tunnelma on piirileikituvassa, missä reippaasti laulaen pyöritään kalliolle kukkulalle tai tule, tule tule piirihin leikkimään sinäkin. Säestykseksi riittää pelkkä yhteinen laulu ja nämä leikit ovat yleensä suomalaista perua, jos kohta naapurimaissa mennään saman tapaisia.

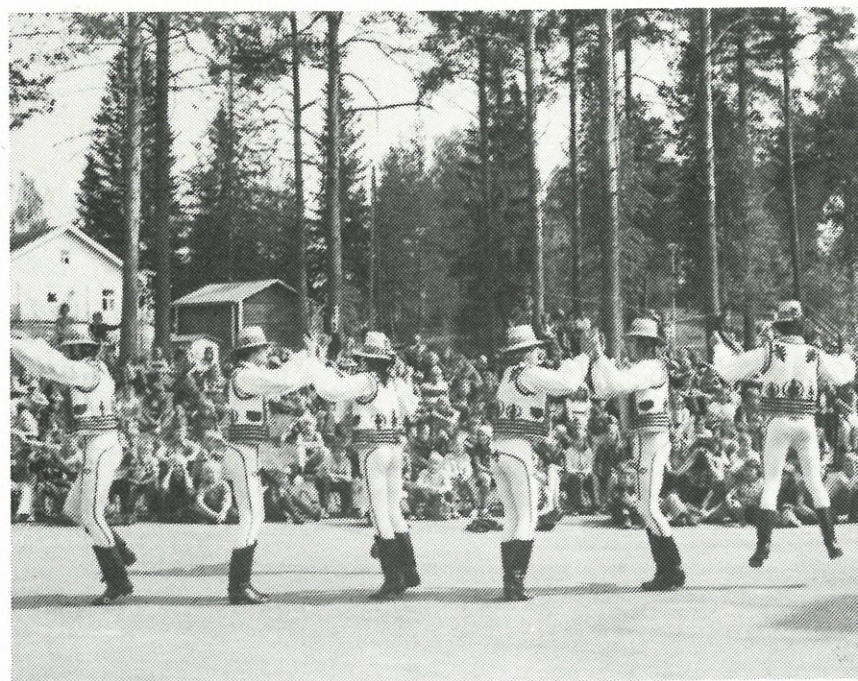
40-luvulla piirileikkejä mentiin juhlissa vielä paljon ja niin että koko yleisö oli mukana, kertoo Aino. Pyörittiin,

Tanhusäestäjät Kanadan Drummondvillen festivaaleilla 1982. Musiikkiryhmään on tärkeitä esiintymisiä varten jouduttu lainaamaan soittajia ja laulajia joskus naapuripaikkakunniltakin. Henkilöt vasemmalta: Arvi A Koivisto, Seppo Hirvimäki (Kankaanpää), Juha Arppola (Kankaanpää), Anna-Mari Lindberg (o.s. Koivisto), Aimo Koskimäki (Eura) ja Veli-Matti Järvenpää (Hämeenkyrö). Pikku tyttö etualalla on paikallinen ihailija.

Vauhdikasta menoa kadulla. Kanada, Drummondville 1982. Henkilöt vasemm. Jukka Lehtinen, Jaana Marjamäki, Timo Koivisto ja Marjo Jaskari.

Kansantanssiharrastuksen avulla löydetty tuttavat ovat vierailleet myös Parkanos-
sa. Kuvassa Jazberenyn ryhmä Unkarista esiintymässä koulun pihalla Parkanossa
v. 1975.

laulettiin ja kaikilla oli hauskaa. Nyt ne ovat poissa muodista, mutta näyttäisi mahdolliselta, että ne taas palaavat nuorison seurustelukäyttöön.

Näyttämölle viety kansantanssi

Parkanon Nuorisoseuran mestariluokkaan kuuluva tanhuryhmä harjoit-

telee kansantansseja esittääkseen niitä näyttämölle yleisölle. On selvää, että tavallinen seurustelutanssi on tätä tarkoitusta varten jonkin verran muotoiltava uudelleen. Esitysten on oltava hiottuja ja kauniita, että yleisö nauttisi näkemästään. Jalan nousun tulee olla keveää ja osua hyvin samanaikaisesti rytmiin. Näyttämöllä on tanssijat ryhmiteltävä tiettyjen näyttävyyshäkökohtien mukaan ja erilaiset kansantanssit esitetään

monasti pitkiksi ketjuiksi sommiteltuina ohjelmasarjoina. Myös esiintyjien kansallispukujen tulee olla yhtenäisiä ja lähinnä esitysten vaatimusten mukaan valittuja.

Varsinaisesti kansantanssitaiteilijoiksi ei Aino Pokkinen kuitenkaan suostu parkanolaisiaan nimittämään. Sellaiseen tarvittaisiin klassillisen baletin pohjakoulutus. Nämä ovat nyt vain hyvin kouliintuneita kansantanssijoita.

Tanssijan pitää olla aito ja eläytyvä

Silloin kun nämä tanhuajat olivat lapsia, he eivät ymmärtäneet tanssin merkitystä ja sisältöä. Sitä vain mentiin ja oli hauskaa, kertoo Aino. Vuosien mittaan on tapahtunut kypsymistä. Kesän -81 Kaustisen juhlille sommittelin ohjelmaketjun, jossa runkojuonena oli nuorten seurustelu, rakkaus, vihastuminen, kosinta ja lopulta hääitöisine katrilleineen ja haikeine itkupolskineen.

Tanssijat olivat tiedostaneet itselleen hyvin mitä heidän piti esityksellään kertoa, he eläytyivät hyvin ja yleisön reaktioista päätellen esityksen sanoma ymmärrettiin myös katsomossa.

Haluaisin pyrkiä mahdollisimman aitoihin kansantanssiesityksiin. Pois kaikki liian keinotekoinen. Pois suuret teatterimaiset vapaudet. Kansantanssin aidot askeleet ja kuviot, luonnollisesti eläytyvät ilmeet ja tunnelmaan sopiva tanssiparien vuorovaikutus ovat sitä, mitä ohjaajana pyrin saamaan esiin sanoo Aino Pokkinen.

Satakuntalaista ja yleissuomalaista ohjelmistoa

Ohjelman valinnassa olemme olleet yleissuomalaisella linjalla. Ulkomaiset tanssit ovat Parkanon tanhuajien ohjelmistossa jääneet vähälle jo siitäkin syystä, että ulkomailla esiinnyttäessä on ohjelmiston oltava nimenomaan suomalaista.

Satakuntalaisina olemme tietysti ottaneet mukaan omasta maakunnasta saatua. On menty Heikkilää, Hokvalssia, Eeva-Stiinaa ja Pomarkun katrillia. Valitettavasti vain Satakunnasta on tätä kansanperinteen lajia talletettu suhteellisen vähän muihin maakuntiin verrattuna. Täällä on aikanaan liikkunut vähemmän kerääjiä ja täältä ovat vanhat kansantanssiaineokset ehkä aikaisemmin hävinneet, kun uudet lännestä tulevat virtaukset ovat työntäneet niitä tieltään.

NUORISOSEURALLA VIREÄ VUOSI 1982

Harvinaisia vieraita Parkanossa oli skottilainen säkkipilliyhtye. — Kuva E. Nikkilä.

Parkanon Nuorisoseuran vuosi 1982 on ollut hyvin tapahtumarikas; erikoisesti päätoimintavuoden, kansantanssin alalla. Monet tapahtumat kotimaaperällä sivuut- taen, mainittakoon vain jotakin ul- komaisista yhteyksistä. Kesäkuussa vieraili Parkanossa 10 päivän ajan 40-henkinen länsisaksalainen Cöl- ben kansantanssiryhmä. Heinä- kuussa matkusti nuorisoseuran mestariluokkaan kuuluva tanhu- ryhmä Suomen edustajana kansain- välisille kansantanssifestivaaleille Kanadan Drummondvilleen ja sa- manaikaisesti vieraili toinen, iäl- tään nuorempien, teini-ikäisten tan- hujoukko Länsi-Saksan Grasdorfis- sa. Näin suuriin tehtäviin valmis- tautuminen vaati paljon harjoituk- sia ja suunnittelevaa työtä talven ja kevään aikana.

Päivävuon kantai tietenkin Ju- ho Jaskarin johtama johtokunta. Ahkerasti harjoittelivat eri-ikäiset tanhuajat ohjaajiensa Aino Pokki- sen ja Martta Rantalan johdolla. Kesällä jouduttiin kääntymään myös nuorisoseuran ystäväperhei- den puoleen, että saksalaisvieraat saatiin majoitetuiksi ja ruokituiksi.

Toimintavuoden huipentumaksi voitaneen katsoa kansainvälinen kansantanssi- ja musiikki-ilta Par- kanon Nuorisotalolla kesäkuussa. Siellä esiintyi useiden omien tanhu-

ryhmien ja mainioiden saksalaisvie- raiden lisäksi myös Ulvilan maata- lousnäyttelystä lainaksi saatu skot- lantilainen säkkipilliyhtye.

Saksalaisen Cölben tanssiryhmän raisu esitys nimeltä "mylly", jossa tyttöjä pyöri- tetään jalat suorina ilmassa.

Parkanon Nuorisoseuran Kalevan Nuoret vauhdikkaassa menossa. — Kuva E. Nikkilä.

Cölben tanhuryhmä Länsi-Saksasta valloitti parkanolaisyleisön korkeatasoisella esityksellään. — Kuva E. Nikkilä.

Metsänvartija Carl Gustaf Stenman eli KALLE LEHTISALO

Tämän jutun henkilö, jota tavallisesti sanottiin Lehtisaloon Kalleksi, oli isäni isoisä. Asiakirjojen mukaan hän oli syntynyt Kurussa 4. 5. 1839 ja hän kuoli Kurun Länsi-Auressa 1. 4. 1923. Hänen tarkkaa syntymäpaikkaansa en ole saanut tietää, mutta voidaan olettaa hänen syntyneen, eläneen ja kuolleen samalla seudulla eli kylässä joka v. 1925 lopussa siirrettiin Kurun pitäjältä Parkanon pitäjään kuuluvaksi.

Ne, jotka Carl Stenman'in tunsivat, muistavat häntä edelleenkin lämmöllä. Heitä on kuitenkin enää vain harvoja olemassa.

Persoonaa

Mittaa "Kallelle", miksi häntä yleisesti kutsuttiin, oli kertynyt 172 sm, vartalo suomalaisittain tukeva. Nopeaälyinen. Mielikuvitus rikas. Aina valmis pikku kepposiin. Nopeat liikkeissään. Notkea vielä ikämiehenäkin. Eräs "Kallen" bravuurinumero tullessaan sisään oli hypätä ilmaan, lyödä jalat kolmesti yhteen ennen kosketusta lattiaan. Tämä oli hänen tapansa puhdistaa jalkineet, teko, mistä hän selviytyi yli 50 vuotiaankin.

Tarinoiden kertoja

Tarinoiden kertojana "Kalle" oli mestari. Hänen juttuvarastonsa tuntui ehtymättömältä, joten on enemmän kuin ymmärrettävää, että suuri osa tarinoista oli silkkaa mielikuvitusta. Hänellä oli kyky pitää kuulijat vallassaan ja siinä kuunnellessa hämartyi sadun ja todellisuuden raja kuulijoilta monet kerrat. Aina oli kuitenkin joukossa joitain, jotka eivät kaikkia juttuja todesta ottaneet, joten Kalle sai lempinimen "valehtelija Kalle". Tuskinpa hän tuosta lisänimestään kovin pahoillaan oli, paitsi kerran sanotaan hä-

nen kimpaantuneen kahdelle Turusta saapuneelle ylioppilaalle, jotka olivat tulleet tarinoita ylösottamaan. Erehtyivät aloittamaan keskustelun lausella: "Alahan Kalle valehtelemään." Ilmeisesti jonkinasteinen sopu illan mittaan löytyi, sillä vuosisadan vaihteessa ilmestyi kirjanen nimeltä "LEHTISALON KALLEN TARINOITA".

Mainitsen nyt erään tapauksen, joka todistakoon Kallen nopeasta ajattelun kyvystä. Aureen sahalla oli joukko miehiä, jotka nähdesään Kallen kulkevan tiellä huusivat: "Pisätä ny Kalle vähä valehtelee". Kalle ei pysähtynyt valehteleen vaan matkaa jatkaessaan tokaisti: "Ei ehri ny, Ainelle on tullu silakkakauppia". Johan syntyi valehtelemään kehottaneisiin vauhtia. Silakoita ei oltu saatu pitkään aikaan ja nyt pä ryntäsivät kaikki joukolla astioita hakemaan. Sana kiersi mökistä mökkiin ja ihmiset ryntäsivät umpihangessa Aineelle silakoi- ta ostamaan. Aineella ei ollut sen paremmin Kallea kuin silakkakauppiastakaan. Paluumatkalla saatettiin pikkasen kiroillakin Kallen taas kerran järjestämää kepposta. No, mitäpä pysyivät valehtelemään...

Torpan perustaminen

Carl Stenman elätti itsensä sikäli kuin tiedetään satunnaisilla töillä aina 1870-luvun alkuun saakka. Vanhin veli oli "eksynyt" Teiskoon Kulkkilan kartanoon kotivävyksi ja tämä esimerkki ehkä houkutteli Kallenkin aloittamaan uuden elämän torpparina.

Sattuma, tai kuten Carl Gustaf asian ilmaisi, kohtalo, johdatti hänet sille paikalle, minne torppansa rakensi. Joskus 1860-luvun lopulla oli Carl Gustaf tavanomaisella eräretkellään Aureen erämailla, kun hän yht'äkkiä kuuli kuolinkellojen soittoa. Mitä lähemmäs nykyistä Lehtisaloa hän tuli, sitä voimak-

kaammin kuolinkellot soivat. Nykyisen Lehtisaloon asumuksista noin 300 metriä pohjoiseen oli mökki ja sitä kohti hän suunnisti. Mikään kaunis näky ei oven avauksen jälkeen tulijan eteen avautunut. Mökin isäntä oli tuupertunut saha kädessä lattialle. Viimeisillä voimillaan oli ilmeisesti yrittänyt sahata tyhjää leipävarrasta polttopuiksi. Emäntä makasi kuolleen vuoteella ja kuolleen äitinsä rintaa imi nälkäänsä itkevä pieni lapsi.

Kalle pisti lapsen konttiinsa ja alkoi kutsua häntä Mariksi. Kalle otti tytön pysyvästi hoiviinsa. Kun Kalle teki peltoa, niin Mari oli kontissa ja tietenkin kontissa matkasi silloinkin kun "isillä" oli asiaa kauemmas asioille. Kunnes kasvoi kontista ulos ja viimein sai pikkupiian paikan jostakin talosta kuusivuotiaana. Ehtipä vielä ennen Kallen kuolemaa käydä entistä kotiaan ja elämänsä pelastajaa katsomassa Hel-singistä asti.

Paikka minne Kalle torppansa perusti oli saloseutua, jossa kasvoi runsaasti koivuja, joten sukunimi Stenman muuntui vähitellen Lehtisaloksi.

Vaarallista talonrakentamista

Pirttiä rakentaessaan oli Kalle päässyt siihen pisteeseen, että yksi hirsikerta oli ikkunoiden päälle laitettuna. Metsä ei ollut kovinkaan kaukana nousevasta pirtistä ja yht'äkkiä sieltä alkoi kuulua kovaa ryminää. Suuri uroshirvi juoksi kohti Kallea susi kintereillään, hirvi ei suinkaan alkanut jarruttelemaan, vaan loikkasi pirtin yli juuri Kallen kohdalta. Kalle pääsi pelkällä säikähdyksellä ja hatun päästä putoamisella ja susikin ilmeisesti katsoi hirven Kallea paremmaksi saaliiksi.

Naimisiin

Mökki valmistui ja Kalle eleli siinä muutaman vuoden poikamiehenä. Mari oli pikkupiikana ja olo alkoi tuntumaan yksinäiseltä, joten Kalle alkoi suunnitella vaimon ottoa. Luultavasti Kalle oli ulottanut retkensä joskus aikaisemmin Virtain Kurjenkylään, sillä sieltä, Hirvi-nimisestä talosta hän emännän itselleen haki. Toipa mukanaan vielä pari vaimon siskoakin talon töitä tekemään.

Miina oli vaimon nimi ja kokoa hädintuskin 150 sm. Joku naapureista oli alkanut säälimään Miinaa, että mitenkä noin pieni ihminen jaksaa talon töitä tehdä. Tähän Kalle tokaisi pilke silmäkulmassa: ”Minkä töissä menettää, sen perunoissa ja hurstissa säästää!”

Metsänvartijana

Parkanon saadessa parooninsa 1894 hän tutustui pian Kalleen ja heistä tuli hyvät ystävät. Ystävyys meni niin pitkälle, että parooni nimitti Kallen metsänvartijaksi. Kalle oli tarkka työssään ja saatuaan selville kuka valtion tukkiloista puita varastaa ryhtyi toimintaan. Teet-

ti kahdeksan tuuman pajanauvoja ja hakkasi niitä ristiin tukkien päihin. Aureen sahallehan ne tukit kulkeutuivat ja näin kerrotaan: konkurssiin meni saha pajanauvojen takia. Raami oli siihen aikaan puusta ja on helppo arvata mitä tapahtui kun pajanauvoilla rikastettu tukki ohjattiin puusta valmistettuun raamiin. Kaikki, mikä rikkua voi myös rikkui. Sahan omisti siihen aikaan vielä nykyäänkin puunjalostusalalla toimiva ruotsinkielisen nimen omaava yritys.

Uran loppu

Elettiin vuosisadan vaihteen aikaa ja Aureessakin kärsittiin puutetta, ja suoranaista nälkääkin tavattiin vähän joka mökissä. Parooni ja Kalle eivät suurelle yhtiölle tuottamastaan rangaistuksesta huolimatta olleet pahoja, vaan omasivat sosiaalista sielua pulaa lievittääkseen. Parooni sopi Kallen kanssa järjestelyistä. Irtomiehet pistettiin kaatamaan puita, torpparit ajoivat puut Aureen sahalla (se oli uuden omistajan kunnostama) missä ne sahattiin osaksi käsisahoin ja osaksi yksiraamisella lankuiksi, mitkä torpparit taas ajoivat Poriin

ja Kaskisiin. Saatu hyöty tasattaisiin työhön osallistujien kesken.

Sopimukseen Paroonin ja Kallen välillä kuului pykälä, mitä ei paperille pistetty, koko homma järjestettiin suullisen puheen tasolle. Sillä selväähän oli, että nuo valtion metsästä ”lainatut” puut olivat ottajilleen ilmaisia.

Joku sai vihiä asiasta ja kateus voitti. Käry kävi ja Kalle löysi itsensä kärejiltä. Tuomio oli kaksi vuotta kuritushuonetta ja Turun Kkolassa Kalle tuomionsa sovitti. Astelipa vielä vapauden koitettua jalkaisin takaisin Aureeseen. Mitään kunnaa eivät sopimuskumppanit varmaankaan toisiaan kohtaan tunteet, sillä vielä muutama kuukausi ennen Kallen kuolemaa nähtiin parooni Kallen kanssa nenäkkäin penkillä metsästysjuttuja kertomassa. Taidettiinpa siinä hieman jutella Kakolan kuulumisiakin ja käsitellä myös palkkaa, mikä lähimmäisten hädän lievittämisestä siihen aikaan annettiin.

Saavutukset

Kaksi lasta ja puhdas omatunto. Valtion tukeista huolimatta.

TOINI KOSOLA

TERVEISIÄ AUSTRALIASTA

Monet vuodet olin haaveillut matkasta Australiaan. Viime kesänä vihdoin sain tilaisuuden toteuttaa unelmani.

Matkasta tuli todellinen safari. Tiesin Australiasta etukäteen koko joukon, mutta todella itse koettuna ja nähtynä

tämä tuntematon maa oli vasta todellisuutta. Sieltä on vaikka minkä verran kerrottavaa, niin luonnosta kuin ihmi-

sistä, niin erilaisista kuin tutuista asioista.

Australia on hätkähdyttävän monenlainen ja vastakohtien maa. Äärettömien etäisyyksien, erämaitten, aina viheriöivien kasvien ja trooppisten sademetsien maa. Ylätasankojen, kukkulain, laaksojen ja satoja kilometrejä pitkien "beachien" hiekkarantojen maa. Kaikkialla Australiassa kasvavat eukalyptykset — idästä länteen, pohjoisesta etelään, rannikolta vuorille saakka. Sypressit ja palmut viihtyvät. Talvella kukkivat jopa jakarandat. Vuolaat virrat, kuivuneet joenuomat, punaisen ruskea maaperä, väreissään hehkuvat auringonlaskut, vuorilta laskeutuva sininen usva olivat uutta kokemusta. Kengurut, koalat ja suurikokoiset emut, kaikki ne olivat outoja ilmestyksiä.

Parkanon Joulun lukijoita kiinnostanee kuulla tästä meille niin vieraasta maasta ja omalaatuisesta maanosasta, koska muutamat täältä ovat itsekin käyneet siellä. Kotinsa sinne lopullisesti ovat perustaneet parkanolaiset Aira ja Simo Majanmaa sekä Rauni ja Alpo Mäki-Viinikka. Rauni-rouva on melkein kuin parkanolainen, hän on syntynään Kihniöstä. Moniin muihinkin suomalaisiin minulla oli tilaisuus tutustua. Mainitsen heidät siksi, koska he puolestaan ovat käväisseet Suomen matkoillaan Parkanossa. Tulin tuntemaan Helvi ja Aarno Vuokot — kotoisin Saarijärveltä, Riitta ja Rauno Periahot Kurusta, Eeva ja Arthur Kälät Vaasasta, Viljakaiset kotoisin Oulusta, Harjut Sippolasta, Konstien koko suku Lappeenrannasta, Korhoset Helsingistä ja monia muita.

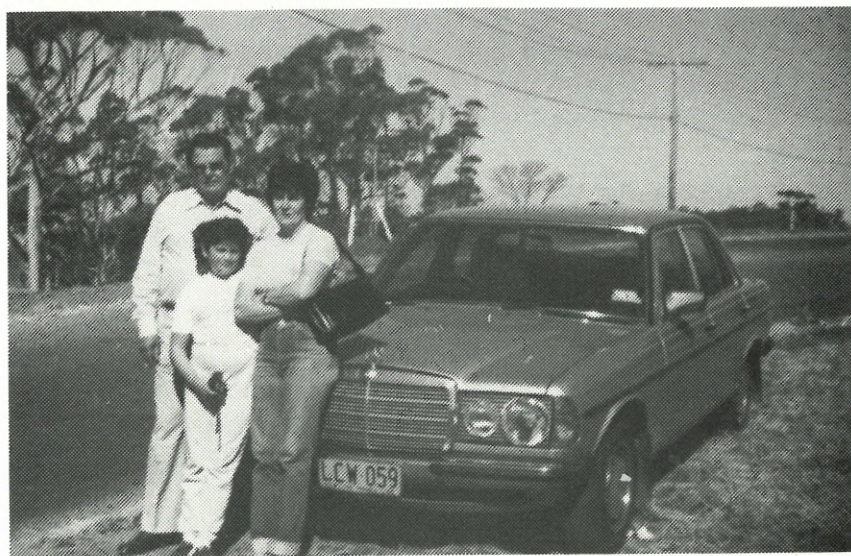
Kauaksi on pitkä matka

Tehtyäni matkaa ajallisesti noin pari vuorokautta ja lennettyäni noin 20 000 km olin perillä Sydneyssä. Sinä aamuna siellä satoi, mutta se oli lämmintä sadetta. Vuorokauden rytmi oli vaihtunut toiseksi. Siellä on päivä silloin, kun meillä on yö. Lähdin Suomen kesästä ja saavuin heidän talveensa. Lämpötilat vaihtelivat 17°—19° välillä, kylmimmänä öinä se laski jopa 6 asteeseen. Silloin he siellä hylsivät vilusta ja kertoivat, että niin kylmää ei ole ollut miesmuistiin. Jos tuuli puhalteli etelästä, oli viileätä ja pohjoistuuli taas toi lämmintä. Aurinko tuntui kiertävän aivan väärältä puolelta. Moni asia todella oli päinvastoin kuin meillä Suomessa.

Heti ensimmäisenä aamuna sain nähdä Sydneyn suunnattoman, kaaosmaisen liikenteen, kaiken lisäksi autot kulivat mielestäni väärällä puolella. Sydneyssä on noin 3,5 milj. asukasta. Yleistä bussiliikennettä oli siihen verrattuna vähän. Maanalainen oli, mutta oma auto näytti olevan välttämätön ja sen kyllä huomasi. Näin vanhaa kaupunkia ja uutta, nykyaikaista cityä. Ajoimme yli jättiläismäisen, teräsrakenteisen sillan pohjoispuolen esikaupunkiin. Mahtavat kukkulat toinen toisensa takana kohosi-

Sydneyn kaupungin satamasilta. Eräs maailman suurimmista ristikkokaarisilloista. Pituus 1150 m.

Aira, Simo ja Pia Majanmaa. Ylätasankoa Brisbanesta etelään.

Scandinavian Ball-juhlaan 10. 7. 82 kokoontuivat kaikki pohjoismaalaiset. Kuvassa mm. Rauni ja Alpo Mäki-Viinikka, Aira ja Simo Majanmaa, Nina ja Pentti Korhonen. Kirjoittaja keskellä.

Majanmaat ja Mäki-Viinikat asuvat naapureina Sydneyssä Davidsonin kaupunginosassa. Kummassakin pihassa kasvaa koivu muistona Suomesta.

vat silmien eteen, välillä vilkkuivat Tyyne-meren lahdet valkoisin, kelluvin purjevenein. Myöhemmin tutustuin paremmin Sydneyn nähtävyyksiin. Aivan Sydneyn sataman tuntumassa kohoaa yli 300 metrin korkeuteen Sydney Tower Floodlit, uusimpia nähtävyyksiä. Meren äärellä on myös ehkä tunnetuin rakennus, Opera House. Government House, St. Mary's Cathedral ja Art Gallery of N.S.W. edustavat vanhem-paa arkkitehtuuria.

Vanha Sidney sijaitsee nykyisen kaupungin keskustasta noin 70 km pohjoiseen. Se on historiaan perustuen rakennettu turistien nähtäväksi. Tuntui aivan kuin olisi ollut mukana tv-elokuvan "Vastatuuleen" maisemissa.

Aivan pian saapumiseni jälkeen vie-

timme lauantain tietysti "horse racingissä". Hevoskilpailut ovat siellä aivan kansallinen huvi. Siellä näyttivät viihtyvän yhtä hyvin naiset kuin miehet, nuoret ja vanhat ja tietenkin voittajista vetoa lyöden. Muulloinkin voi poiketa veikkaamaan vedonlyöntitoimistoihin, joita on ihan joka paikassa.

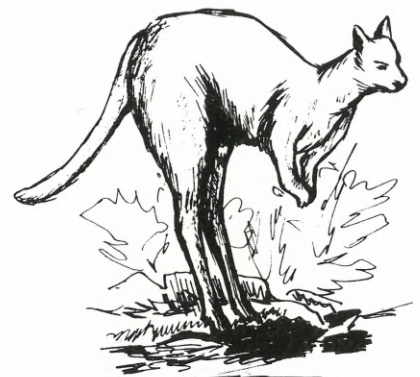
Vuorilla voi hiihtääkin

Monet australialaiset eivät ennen eläessään olleet kuulleetkaan lumesta. Nykyään se asia on toisin. Ei suomalaisenkaan usko löytävänsä lunta läheltä päiväntasaajaa, mutta niin vain on. Australian Alpeille on rakennettu viime vuosina ja rakennetaan tälläkin hetkellä

talviurheilukeskuksia. Varsinkin heinä- ja elokuussa vuorilla on paljon lunta. Varsinainen sesonki alkaa jo kesäkuussa, jolloin suuremmista kaupungeista matkataan Coomaan, Jindabyneen, Perisheriin tai Wilsons Valleyhin. Maisemat siellä muistuttavat paljon Lapin maisemia, mittasuhteiltaan vain moninkertaisina.

Valtatie Pacific Highwayta ajoimme pohjoista kohti Queenslandin valtioon. Vuorilta alkunsa saavat ja mereen virtaavat joet ovat leveitä kuin meidän jär- vemme. Matkan varrella näin loputtomilta tuntuvia sokeriruokoviljelmää, banaani- ja citrushedelmätarhoja. Australian itärannikolla ovat ihanat hiekkarannat. Tällä alueella on lämpötila tallellakin vähintään 23°—25°. Aurinko paistaa pilvettömältä taivaalta. Tällä rannikolla onkin lukemattomia lomanviettokeskuksia. Niistä Surfers Paradise on eräs suosituimmista. Brisbanesta pohjoiseen alkavat jo sademetsät. Niin tiheätä on kasvillisuus, että keskellä päivää näytti aivan hämärältä. Olin iloinen siitä, että oli talvi. Kesällä nimittäin lukemattomat matelijat paljon enemmän liikkuvat kaikkialla pensaikoissa.

Kenguru-voora on todellinen maanteillä.

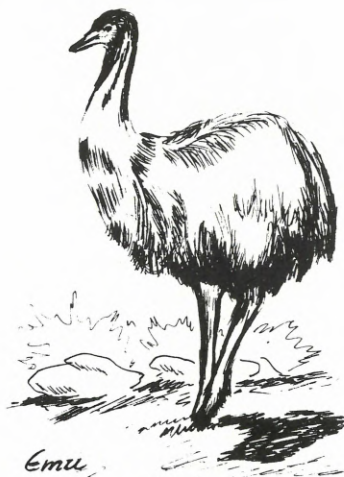
Vuorten länsipuolta ajoimme takaisin etelään. Sain nähdä aavistuksen rannattomista erämaista. Vuorilta tulevat purrot olivat täällä varsin olemattomiksi kuivuneet. Maa hohti ruskean punaise- na. Noin tuhannen kilometrin matkalla näin avaria ylätasankoja, joilla lammas- ja nautaeläinlaumat kuljeksivat. Siellä

täällä oli kaupunkoja. Karja ei tarvitse suoja, ainoastaan teitten varsille oli rakennettu aitauksia, joissa tapahtui karjan lastaus kuljetuksiin.

Heillä talvi kun meillä kesä

Suomessa kesä-, heinä- ja elokuu ovat lomakuukausia. Niin ei ole Australiassa, vaan siellä on työnteon aika. Koululaiset olivat koulussa. Australian koululaisilla on joulun aikaan 6 viikon kesäloma ja silloin vaihtuu myös lukuvuosi. Vastaavasti elokuussa on 2 viikkoa talvilomaa. Lapset aloittavat 5-vuotiaina koulunkäynnin kindergardenissa. Sitten käydään 6-vuotinen public-school. Oppivelvollisuuteen kuuluu vielä 4 vuotta high-schoolia. Mielestäni nämä vastaavat meidän peruskouluamme. Sen jälkeen voi jatkaa ammattialan kouluissa tai käydä vielä 2 vuotta high-schoolia. Sitten pääsee opiskelemaan universityssä eli yliopistossa.

Esimerkiksi Majanmaan Pia-tyttö on public-schoolin 6. luokalla, Anita Mäki-Viinikka opiskelee kauppakoulussa eli business-schoolissa ja Ari puolestaan universityssä rakennusala. Huomattavan erilaista oli mielestäni myös asunton rakentaminen. Se oli nopeampaa ja yksilöllisempää. Ei tarvitse jäätymisen ja roudan vuoksi kaivaa syviä perustuksia tai laittaa 3-kertaisia ikkunoita, yhdet riittävät. Ennen ei laitettu edes lämmityssysteemiä. Uima-altaat saavat aina olla ulkopihalla eikä vettä niissä tarvitse

lämmittää. Jokainen voi toteuttaa kotinsa rakentamisessa yksilöllisiä ja omia ideoitaan. Kaikesta näki, että elintaso oli valtavan hyvä.

Australian suomalaiset ovat yleensä menestyneet taloudellisesti. He ovat perustaneet siellä omia yrityksiä sitä mukaa, kun ovat kunnolla oppineet kielen ja saaneet taloudelliset edellytykset. He rakentavat, välittävät saunoja, tekevät uima-altaita jne. Onpa joku päässyt valtion virkaan, mikä yleensä siirtolaiselle ei onnistu koulutuksesta huolimatta. Minulle jäi tunne, että he siellä ovat sopeutuneet uuteen kotimaahansa. He ovat seurallisia ja pitävät yhteyttä keskenään. Huomasin, että 500 kilometrin matka ei ollut mikään, kun haluttiin tavata tuttavien vaikkapa vain viikonlopun aikana. Juhannusjuhlatkin olivat perin suomalaiset. Tähtinen taivas ja Etelän tumma yö vain loivat oudon tunnelman Pohjolan kesäöihin tottuneelle. Skandinavian Ball-juhlat heinäkuussa yhdistivät kaikki skandinaavit. Kyllä he siellä entistä kotimaata muistelivat, muistelivat lähtöjensä syitä ja pohdiskelivat nykyisen maansa tulevaisuutta. Saunaa he eivät olleet unohtaneet, vaan siinä olivat jopa suomalaisempia kuin moni meistä.

He sanovat olevansa onnellisia, kun joku täältä Suomesta tulee käymään. Ja ennen kaikkea itsekukin jäivät suunnittelemaan omia matkojaan entiseen kotimaahansa, Suomeen. Oli elämys nähdä Australia, sukulaisemme siellä ja ilo todeta heidän olevan tyytyväisiä ja onnellisia.

AUNE LEHTISALO

PIHAKOIVU

Vehreät pitkät oksat

valkokylkineen

kurottavat sinua.

Lintujen laulu ohittaa

mielesi kuvat.

Taivaan pilviä hipovat ajatukset

lähtevät liikkeelle

juuristasi,

juurista joita versoo

paksusta rungosta

jota ikä ja aika ja ihmisten surut

ovat kovertaneet, uurtaneet,

haavoittaneet.

Kurotan käteeni oksia,

tunnen pihkan tuoksun,

tunnen linnun laulun

ja näen kesäpilvien loputtoman soudun

horisonttiin.

UUDEN PARKANOLAISEN KOKEMUKSIA

I

Uusi koti Pahkalassa

Vuoden -81 heinäkuinen tukahduttava kuumuus seurasi vaappuvaa muuttokuormaa. Vanhan foorin vaihteiden rutistessa viimeisessä risteyskässä ennen määränpäätä, aprikoin mielessäni sitä, miltä uusi koti tulisi näyttämään, ja uusi kotikaupunki tuntumaan.

Vielä tuolloin Parkano oli minulle vain musta läiskä kartalla. Pienen pieni kaupunki jossainpäin Satakuntaa. Satakunta puolestaan oli hiljainen ja vaatimaton maakunta pahamaineisten pohjalaisten ja hitaiden hämäläisten likistyksissä.

Autoraiska parahti viimeisillään Pahkalanmäen nousussa. Innoissani silmäilin ympärilläni ja etsin kaupungin "sydäntä". Minusta jokaisella paikkakunnalla oli sellainen. Oma tuntunsa, luonteensa. Odotin näkeväni tavarataloja, virastoja, kouluja, puistoja, tai mitä muuta nyt kuvittelisi Torikatu nimisen kadun varrella olevan. Ja mitä löysin? Kaksi apeaa, matalaa kerrostaloa. Piti oikein nousta autosta ja tarkastaa nimikyltistä oltiinko oikeassa paikassa. Vahvoista epäilyistä huolimatta siinä luki kuin lukikin TORIKATU.

Siniharmaata kivitaloa ympäröivä luonto näytti kovin tutunomaiselta. Männyntanttia katajineen ja pajupuskineen. Samanmoista maisemaa oli tullut samoiltua jo parikymmentä vuotta. Kotonani Kajaanissa. Tuntui uskomattomalta että kainuusta lähemmäs 500 kilometriä etelämpää ei löytynytkään lehtimetsää tahi omenapuutarhoja. Mäen nypylöineen, sinne tänne siroteltuneen järvineen tämä Parkanon seutu on kuin kainuu, — pienoiskoossa.

Sanonta Satakunnan lapista kuulostaa helsinkiläisten keksinnöltä. Heille lappi kait alkaa jo Kuopion takaa. Ennemmin pystyn kuvittelemaan Ryysyrannan Joosepin Sydänmaalle tiputtelemaan korpikuusen kyyneliä kuin Nils Aslakin joi-kaamaan Pahkalanmäelle.

II

Parkanolaisista

Olen ihan uusi täällä, sen uskal-
lan tunnustaa. Vaikka tuskin uutuuttaan huomaa, varsinkaan kun meitä on yhä enemmän tallaamassa tämän kaupungin katuja. Jopa niin ettei paljasjalkaisia hevin löydy.

Täköläisten kerrottiin olevan hitaasti lämpenevää heimoa. Ihmeekseni tapaamani ihmiset ovat ihan helposti lähestyttäviä, puheliaita-kin. Kyselin että mistä moiset puheet on peräisin? Hitaasti se valkeni minulle. Niin moni kertoi olevansa muualta, kuka Posiolta, Helsingistä, aina pohjanmaata ja pohjoiskarjalaa myöten. On ilmeisen vaikea puhua Parkanolaisesta luonteesta. Täällä ihmiset ovat kuin tilkutakki Suomen eri heimoista.

Jotain jälkiä meihin aina jää paikasta, maasta jossa kasvamme vaikka emme siihen syntyisikään. Henkinen ravinto antaa meille hipusen uusia ajatuksia ja tunteita. Muokkaa meitä hiljalleen omaan suuntaansa. Eli jotain parkanolaisissakin on.

Minä huomasin erään, nimittäin pelon siitä että toinen loukkaantuu. Joka kerran kun joku "lohkaisee" luonteestani, ulkonäöstäni, perään kiireesti pyydetään anteeksi. Moko-maa loukkaantumista vastaan sain tuolta savon puolesta tehoroikutuksen. Mitä sitä totuutta anteeksi antamaan, myönnetään hymy huulesa että näinhän se on.

III Parkanosta

Hain ja haen edelleen jotain mikä tekee tästä kolkasta Parkanon eikä mitään muuta kuin sen.

Posti kuljetti ystävällisesti kaupungin isien kyhäämän brosyyrin josta löytyi monta oivallista ideaa tutustumiskohteista. Lähin niistä on tuo Puntin pysti. Takuulla paikka yli muiden, jos nyt ei muuten niin ainakin rumuudessaan. Muutkin kohteet, museota lukuun ottamatta kolusin läpi, mitään niin omintakeista ei löytynyt.

Päivien kuluessa löysin sentään

paikan johon salaa ihastuin. Ohi kävellessäni kuvittelin itseni tuon vanhan romuluisen navetan vintille paletti ja pensseli kädessä maalamaan kuvia pakkashuuruudesta pappilankosken riippakoivusta. Tuo karjasuoja nousi miltei Parkanon vertauskuvaksi. Niin vakaana se lepäsi perustuksillaan, vähät maailman muodeista piitaten. Riemukse-
ni siitä nousi melkoinen puheen aihe niin lehtiin kuin kahvijuttuihin. Nyt enää odotan sydän sykkäryllä kuinka "vanhan" käy?

Minä yleensäkin pidän vanhoista rakennuksista. Varsinkin jos ne ovat huolella hoidettuja (ja rakkaudella). Täältä surukseni löysin koko joukon lahoja, hilseileviä tahi notkoselkäisiä talovanhuksia. Nuo puiset sielut on kätkeyty jok'ikistä kirkonkylääkin somistavien kenkäläatikoiden taa. Onko Parkanon historia niin vähäistä ettei sitä kannata jälkipolville säilyttää?

Kaupungilla asioidessani ihmettelin, nimikylteistä päätellen, paroonien runsautta. Kovin ovat täköläiset hienoa porukkaa. Hyvien neuvon opastamana kaivoin kirjastosta paikkakunnan historiikin josta tietoa löytyi. Eihän täällä sentään paroonien veljeskuntaa ollut. Oli vain Yksi Parooni.

Minulle vain kuva kirjasta ja mukava tarina kuultavaksi. Joskus tuntuu siltä ettei hän välittäisi osakseen tullee ylenmääräisestä huomiosta.

IV Entä nyt?

Tuon kesän jälkeen on tullut syksy ja kevättä, lunta ja auringon paistetta. Yhä tutummaksi vain tulen Parkanon kanssa. Rauhaa pikkukaupunkilaiselämää riemasuttavine harrastuspiireineen ja välttämättömine iltaralleineen, josta on riesaa kaikkialla. Vaan muilla ei liene yhtä omaperäistä "rulettia". Kesti viikkoja ennen kuin opin pelin säännöt. Voi sanoa että ihan tolkutonta menoa! Nyt jo tiedän opettaa muksuille, ettei kaikki jalkakäytäviä missä ihmisiä ja ettei kaikki katuja missä autoja. Joku-nen aika sitten pelin panoksia korotettiin, ilmeisesti päävoittoja osuu siksi harvalle. Rekat jyräävät edestakaisin lapsien ja vanhuksien iloksi.

Näin Parkanolaiset ovat imais-
seet minut virtaansa, vain aika näyttää ajaudunko pois täältä. Sattumien oikusta sopeutuminen tänne on käynyt joutuisaan. Viihdyn täällä, sillä näillä näkymin Parkanolla on aika hyvä sydän.

RAUNI KÄRKI

PIENI KAUPUNKINI

*Pieni kaupunkini
minä vihaan sinua
karuutesi tähden.
turhan monet männyn neulaset
pistelleet jalkapohjiani.*

*Mutta huomaa
etten ole
välinpitämätön sinuun.*

*en, vaikken ymmärrä
ihmistesi laiskuutta.
en, vaikka revit
menneisyytesi silmistäni*

*Salaa
lumisateen verhossa
kuitenkin*

— pidän sinusta.

Sananparsia

SALME TÖRMÄ

Mettälänkylältä

SÄÄHÄN LIITTYVIÄ SANONTOJA

Tavallisessa arkikeskustelussamme enää aniharvoin kuulee käytetävän sananparsia. On vahinko, että nämä sukupolvelta toiselle siirtyneet pienet runot ovat lähes tyystin tämän ajan ihmisiltä unohtuneet.

Nämä sananparret, lausahdukset, olen kerännyt oman lapsuudenkotini piiristä. Suurimman osan vaariltani, jonka lapsuuden ja nuoruuden aikana sananparret kuuluivat vielä paljon läheisemmin arkikieleen. Myös vanhempani ovat muistinsa kätköistä joitakin löytäneet.

*Yhyreksää s'on syksynen yö
ja kymmentä keväinen päivä.*

*Joh uurevnuorenpäni paistaa aurinko seiverran
että kerkiää hevosen asettahan,
nii'tulee komia kesä.*

*Vilu vilian kasvattaa ja
lämmin terän tekee.*

*Niim'monta päivää ku'on Samelinpäivästä varistohtuuleen
niin niim'monta viikkoo on siihen kus'sataa enslumen.*

*Ei Juhannukseksi kalaa
eikä Mikkeliksi lintua.*

*Päivän Perttelin perästä
ei kasi kalavesta katoo
eikä halla havon alta.*

ERI ALOILTA

Olipa sakkeeta, sano ukko ku kliisteriä hörppäs.

Kur'ruvihpuuroo syö, niinon syräntä myöre hyvä olo.

Pitkä ja kaita on maailman laita.

*Tallella ikä eletty,
ku on taidolla eläny.*

*Ota ilo ittestäs,
ja riemu riihivaatteistas.*

Ei köyhän lainna kauaksi kerkiä.

*Morsianta työstä työhön,
lasta unesta uneen.*

*Sakia köyhän makia,
vetelä rikkaan ruoka.*

*Vie mennessäs
tuo tullessas.*

Hullu mies ku syö enempi ku tienaa.

Ei kannettu vesi kaivos pysy.

*Mara on tuol'lehmän imeny kus'
siittä ei tuu maitoo.*

*Älä tee niinku hyvä on,
tee niinku käsketähän.*

*Tuo mies ol'laiska
venyy kup'piimä.*

*Joka lasna lastatahan,
se miesnä muistetahan.*

*Kiiltää ku kissansilimät penkin alta.
(Kuvattaessa äkkiä suuttuneen ilmettä.)*

*Se hävisi niinku sylyky veten päältä.
(Jos joku yhtäkkiä katosi.)*

*Maa pirä matoo,
Pyhä Henki perkelettä.
(Käärmeen pidätys sanat.)*

*Karin kerä,
neulan silmä,
langan solmu,
nari juoksi tietä myöte
narin varsi nappaa.
(Narin parantamiseksi.)*

*Herra pese sieluni
itse pesen ruumiini.
(Sanottiin saunaan mennessä.)*

*Jollei oo riihiremputtimia
sillei oo kirkkokemputtimia.*

AARO NUMMINEN

SVETISISMISTÄ PARKANON MURTEESSA

Murteessamme on runsaasti läntistä lainaa eli ruotsinkielestä muovattuja väännöksiä oman suomenkieleemme mukaiseen äänneasuun. Se on svetisismiä.

Vielä lapsuuteni ja nuoruuteni aikoina tuollainen ruotsalainen laina esiintyi nykyistä yleisemmin. Samalla on tosin myönnettävä vanhemman parkanolaisen kantaväestön vieläkin viljelevän jutteluissaan mainittuja sanoja ja sanontoja yleisesti. Otanpa esimerkkejä eri elämäniloilta.

Heti aamusella tavatessaan toisensa kanssaihmiset tervehtivät toisiaan tutusti huudahtamalla **moron**, **morien** tai **mories**. Tuon tervehdyssanan käyttäminen sopii kyllä mihin vuorokauden aikaan tahansa niin tavatessa kuin erotessakin. Sen ruotsalainen vastine on **morgon** (aamu, huomen).

Kun tässä puhuttiin jotenkin kulu-
massa olevasta hetkestä, niin jatkoksi

sopinee vaikkapa ajan aisoissapitäjä **uurmaakari** eli kelloseppä (ruotsiksi **urmakare**). — Itse kellokoneistoon kuuluu mm. **pinteli** ja **viäteri** eli heiluri ja jousi (ruots. **pendel** ja **fjäder**). Kelloa sanotaan myös **klokaksi** (ruots. **klocka**).

Tutkitaanpa sitten kangas- ja vaate-
tusalan sanastoa. **Hantuuki** ja **nestuuki** (**handduk** ja **näsduk**) eli pyyheliina ja nenäliina ovat vieläkin yleisessä käytössä. Tästä ilmenikin jo, että sana tuuki = liina = duk. Mutta **vakstuuki** on jo oudompi nykyään. Olen sen itse todennut kauppoissa eri tahoilla Suomea. Sitä pyytäessäni myyjät kysyvät: — Mitä se on? En ole kuullutkaan sitä sanaa. — No, sitä sanotaan nykyään vahaliinaksi (**vax** = **vaha**). — Pitokokit tietävät, samoin emännät, mitä on **tuukaminen**. Pöydän kattamistahan se merkitsee (ruots. **duka** **bordet**).

Kalsongit ja **pälsyt** kuuluvat miesten

vaatetukseen. Nykyisin käytetään nimiä alushousut ja turkkiliivit (**kalsonger** ja **päls**). Päls merkitsee oikeastaan turkki suomeksi. Jotkut käyttivät pälsyistä nimeä **kölleripälsyt**, hihalliset turkkiliivit ne olivat. — Jalkojensa suojaksi nauha-
kenkien ohella miehet käyttivät **tamaskeja** eli säärystimiä (ruots. **damask**). — Tuleepa tässä mieleeni äireltäni kuulemani selitys vanhasta parkanolaisesta miesten käyttämästä talvipäähineestä, joka oli kuulunut oikein kansallispuvun asemaan täällä talvioloissa. Se ei ole svetisismiä, vaan turkkilais-venäläistä perua oleva sana **paslikka** (turkiksi **basly'k**). Se oli sarasta valmistettu suippopäähine, joka suojeli myös kaulaa. Viime sodissamme miehet käyttivät talvisin samanmuotoisia kypäränsuojuksia, tosin yleensä villalangasta kudottuja.

Naisten vaatetukseen saattoi kuulua useimmin kuin miesten vaatekappalei-

siin peltti. Vyöhän se on (ruots. bälte). Miesten talvipäällystakeissa **palttoissa**, turkeissa ja puoliturkeissa = **pomppa** (ruots. paletä ja päls) vyön korvasi **tamppi** (ruots. stamp). Naiset käyttivät keväisin, kesäisin ja syksyisin vuorillista, keveähköä päällystakkia, joka oli hihatön ja varustettu hupulla. Se oli napitettava ja sen kummallakin puolella edessä uuman korkeudella isot käsiaukot. Sitä sanottiin **kapaksi** (ruots. kappa). Tämä ei ole varsinaista svetisismiä, vaan suora laina ruotsinkielestä. Edelleen naiset käyttivät **klenninkejä** taikka **klänninkejä** (ruots. klänning tai klädning). Suomeksi se kuuluu yksinkertaisesti vain puku. Naisten varusteisiin tai asuteisiin kuului myös **vörkkeli**. Määrätynlaista esiliinaa, sellaista pientä, se tarkoittaa (ruots. förkläde).

Köökissä naiset viettävät suuren osan ajastaan. Sieltä sitten **serveerataan** monenlaista sapuskaa ruokasalissa **tuukattuun** pöytään. Kööki on keittiö tai kyökki (ruots. kök). Serveeraus on tarjoilemista (ruots. servera). Ruuan valmistamiseen käytettiin mm. **löökejä**, **tikkerperejä**, **väskynöitä**, **plummoneita** ja **kriiskryynejä**. Mitähän nuokin ovat? No, sipuleja, karviaismarjoja, luumuja ja riisirynejä. Ruotsiksi ne kuuluvat **lök**, ehkäpä **bitterhet** = karvaus, **plommon** ja **risgryn**. Väskynä = luumu johon tunee sanasta **väska** (laukku). Luumu-

han on kuin laukku, jossa on luumunkivi sisässä. Laukkua taas sanotaan väskyksi.

Edessä on syksy ja talvi. Tarvitaan asuntoja. **Pykmestarin** johdolla talo on kohonnut. On kaivettu **krunti** perustuksia varten. Ylärakenteissa on kattoa kannattamassa **takstoolirakennelma**. Sen kokoamiseen on tarvittu **troospiikkejä**. Apuvälineinä on käytetty rakentamisessa **vinkkelä**, **vatupassia** ja ehkä joissakin yksityiskohdissa **kriismottia**. Ruotsinkielisiä sanoja taasen. Pykmestari on rakennusmestari (byggmästare). Rakennus = pykninki (byggning). Takstooli on kattotuoli (takstol). Troospiikki tunnetaan lankanaulana = rautanaula (trådspik). Vinkkelillä tarkoitetaan suoraa kulmaa. Sen määrittämistyökaluakin sanotaan vinkkeliksi tai suorakulmioksi. Ruotsalainen sana vinkel merkitsee kylläkin vain kulmaa. Vattupassi (vattenpass) tunnetaan vesivaa'an nimellä.

Kriismotti (suuntapiirrin) on vaikeaselitteisempi käsite. Se muodostuu kahdesta sanasta. **Ris** on suomeksi myös **varsi** ja **mätta** merkitsee suomeksi teon sanana **tähdätä**, **suunnata**. Näin kai sitten muodostuu yhdyssana **rismätta**, josta muodostettu **kriismotti**, varsisuuntain noin sananmukaisesti.

Äite lähettää häjymmän **plikoistaan** käymään **krannissa** asialla. Matkalla

plikka kaatuu **krooppiin** ja on pudota **prunniin** tien vieressä säikähdettyään vainiolla **tramppaavaa** prookia hevosta. Vastaantuleva **krouvi pläkki** lohdutti tyttöä sanomalla, ettei se nyt ole mikään **tämmäämisen väärti** asia ollenkaan.

Tämä on **klooki**-juttu näin lopuksi svetisismillä leikkien. — Kyllähän ruotsalaista lainaa Parkanon murteessa löytyy oikein Porvoon mitalla. Riittääköön tämä pieneksi näytteeksi.

P.S. — Vielä selityksiä, jos lukija ei ymmärtänyt tätä loppua. — Plikka (flicka) tietysti tyttö. Kranni (granne) on naapuri. Krooppi (grop) on kuoppa. Prunni (brunn) on kaivo. Trampata (trampa) merkitsee polkea, tömistää. Prooki (brokig) yhtä kuin kirjava. Krouvi (grov) on karkea, paksu, roteva, järeä. Pläkki (plåtslagare) peltiseppä. Tämätä (stämma) tarkoittaa haastaa oikeuteen. Väärti (värd) merkitsee arvoisen (siis olla jonkin arvoinen). Klooki (klok) merkitsee päinvastaista kuin mitä tarkoitetaan oikeastaan. Klok on viisas. Mutta Parkanon murteessa sen väännös klooki tarkoittaa kahelia. — Vielä lopuksi tyypillinen sanonta: **se sataa nyt**. Ja edelleen: **se on nyt kaunis päivä**. Näissä esiintyy ruotsinkieleen kuuluva ns. muodollinen subjekti se (ruots. det). Suomeksi nuo sanonnat kuuluvat: **nyt sataa ja nyt on kaunis päivä**.

REINO LEHTISALO

LATU

II plk kirjoituskilpailussa

*Valkea
sinisen kajon latu,
pihassa syntynyt
yli pellon kulkeva
metsän nielaisema urapari.*

*Se on vahvojen tie kulkea
kohti uutta huomista.*

*Heikkoja, ajatusten piinaamia,
miljoonien kysymysten
piinaamia aivoja
valkea latu ei suostu
metsän kätköihin saattamaan.*

*Vahvat sielut menevät,
tulevat lennokkain potkuin takaisin.*

*Heikot sielut,
nuo ajatusten,
kysymysten piinaamat
eivät lähde.
Eivät tule takaisin.*

RIKALAS KÄYNTI

I plk kirjoituskilpailussa

— Koska me, Silia-mummu, mennään sinne Rikalaan?

Tätä kyselin ahkerasti kesäsin, sillon kun olin pikkulikka. Tämä Silia oli isäni tati, eikä minun oma mummuni, mutta kun minun mummuni ja vaarini oli kuollu ennen kun minä rupesin mitään muistaan, niin Silia oli meille mummu, ja kylä hän mummusta kävi hyvinkin. Hän asu perheineen siinä Lehtisalon pakariraris, jota sanottiin köökiksi, ja hänellä oli Kalle-niminen mies, joka soitteli vingutteli viulua ja osas teherä oikeen nuottiakin. Se Kalle kuoli kun minä olin siinä kuuren ikänen, ja kai minä niis mais rupesin sinne Rikalaankin mukaan pyytään.

Isoisäni oli ostanu sen Lehtisalon töllin, ja siihen sitte synty Elta-täti-ni, joka meni sinne Rikalaan Konstalle, joka oli jääny leskeksi, niin muijaksi. Nestori oli sitten toinen lapsi siinä Lehtisalon töllis, ja hän on isäni, ny kyllä jo kuollunna 18 vuotta. Kai täs pitää kertoo vielä siitä töllin ostosta, ennen kun kerron sen Rikalas käynnin, ja kai siitä Siliastakin olis kertomista vaikka kuinka palio kun muistas, mutta jotain muistan.

Se minun isoisäni oli ollu mettänvartian hommis ja hiihrelly sinne Lehtisalon töllille päin, kun sille oli Sahalla tullu semmonen mieli, että ei mar, kyllä täytys käyrä kattomas, mitä sinne Lehtisalon tölliin oikeen kuuluu. Ja kun se tuli sinne tölliin, niin se näki, että äite oli siinä kuollunna laattialla ja lapsi imi sitä kuollutta äitee ja hyvin raihnasen näkönen mies koitti sahata parrua, että olis saanu siitä polttopuuta. Ei sillon tietty tämmösistä lämmityksistä mitään kun me ny tierämme, kun se oli sitä viime vuosisaran viimestä puoliskoo siinä 1870 jälkeen, saat en minä niistä vuosiluvuista niin tiä (em minä muista muuta vuosilukua kotona nähäneeni kun sen isoisän, josta ny juuri kerron, niin sen sängyn pääs oli korkeella käsialalla kiriotettu isoisäni nimi Karl Gustav Stenman, 1869).

Isoisäni otti sitten konttiinsa sele-

käänsä sen lapsen ja lähti hiihtään pois. Sitte se osti sen töllin ja toi siihen Miinan emännäksi Virtain Kurienkylästä, ja niin se Miina oli sitte ollu minun oikee mummuni, mutta se kuoli kun minä olin hyvin pieni. Sitte me aina sanottiin sitä töllin paikkaa Vanhaksi tölliksi, kun isoisäni teki sitte siihen maalleen uuren rarin, sen joka siinä sitte oli niin kauan kun velieni teki uuren 50-luvulla, niin että ei siellä Aurees enää sitä vanhaa ratia näkisi vaikka lähtis kattoon. En tierä olisko siellä enää sitä Kankaan vanhaa ratia-kaan, jossa sanottiin kummittelevan. Mutta ei kun mun piti kertoa vielä Silia-mummusta ennen kun rupeen kerton siinä Rikalan matkasta.

NIIN PALAAN SIIHEN SILIAAN

Silia oli semmonen valosa ihminen. Kerran 20-luvulla se oli tullu seuroista Vierikosta ja sanonu että oli teheny parannuksen, ja kyllä se niin valosa olikin ja laulo virsiä ja hengellisiä lauluja kun teki luutia, joita sitte kultiitti pitkin Järvenpää-tä myöten ja taisi siellä Vahoperällä ristinraitilla asti käyrä niitä myymäs ja pitkin Aurees ja Karttiperällä. Ei ne luurat kalliita ollu, se otti 25 penniä kappaleelta, ja se teki hyviä luutia, kun ensin haki vaivaskoivua pitkin nevoilta.

Ja sillä oli ittellänsä aina käytös kaksi luutaa kun se lakasi sitä köökin laattiaa. Semmonen pehemee vaivaskoivuluuta, pienempi ja sitte semmonen karkeempi ja vanhempi luuta jolla se lakasi ravot (raot). Se oli puhuras ihminen, ja lakastes- saankin se heitti ensi kahaveen sumppia laattiaan, että ei tomu niin noussu ilmaan.

Ja kun se aina paisto äirelleni leivät, kun oli palio väkee ja leivottiin suuret leipomukset ja äirelläni oli maharottoman palio työtä, niin se aina siivellä veteli leipien alta uunin arinasta tarttuneet hiilet, sillä ei sitä maharottoman isoo uunia niin hy-

vin saanu ennen leivän paistoo luurituksi vaikka olis kuinka yrittäny ja kastanu sitä uuniluutaa vesiämpäriin, että kivet vaan kihisi sitte kun sitä luuti. Sitte se pani leivät aina vielä vartaisiin ja hymyili siinä ja hyräili, ja kun äite käski hakee leipää köökistä, niin me aina sanottiin mummulle, että olisko mummu hyvä ja antas kaks leipää (tai kolome, tai mitä millonkin äite käski tuora).

— NO SITTE HUOMENNA, AUNE, LÄHÄRETÄÄN SINNE RIKALAAN

Sitte viimeinkin koitti se päivä. Ja me lähärettiin perätoukuriä käveleen, mummu erellä nyyti käres (kai äite pani sinne kakon tuliaisiksi) ja minä peräs. Me mentiin siitä Kookin kaupungista suoraan oikotietä Rikalaa kohti. Se oli komeeta harjua, ja sitä pientä kylää tosiaan siinä Länsi-Aureen kylies sanottiin Kookin kaupungiksi, en sitte tierä, mistä se semmonen nimi johtu.

— Mummu, tierättekö te mitä vaste tuota sanotaan Kookin kaupungiksi, minä kyselin siinä perätoukuriä mentäis, ja näyttelin sormella niitä mökkiä tien varres, ja kauempana koree järvi näky kans tielle, kai se oli Ainesjärvi. Sieltä Ainesjärveltä se mun vaarinikin oli kotosi, Aineh Maijan poika.

— Kattos ny Aune kun Liikala jo näkyy, ja siitä on sitte vaan enää kilometri Rikalaan.

Pian me sitte oltiinkin siellä Rikalas. Siellä oli kaksi ratia, isompi ja sitte pienempi jossa se Elta ja Konstas asuvat kun ne oli jo muorina ja vaarina ja Toivo asu sitä taloo.

Siellä meitä sitte passattiin. Elta kanto kamariin ruuat ja kahaveet ja se oli velehoo minusta, kun meitä passattiin. Sitte minä huhuron (leikin) niitten Rikalan kakaroitten kans, Reinon ja Kaukon ja taisi se Helläkin olla jo syntyny. Se Kauko onkin siellä Laihialla, jonka pitäs olla Suomen Skotlanti, niin se on siellä nuukas paikas kunnan kiriurina. Kai siellä oppii vetään markan soikeeksi nykyin vaikka pitäs meirän olla niin hyvä elintasos, mutta kylä meirän pitäs lähettää sitä kehitysapua ja antaa markkoja lähetystyöhön, josta sillon kun minä olin kakara ei palio Parkanos ainakaan puhuttu. Kerran oli semmonen Teraportti-niminen lähetyssaarnaaja puhumas Lannettan koululla, ja se oli sitte ainoo mitä minä muistan.

Sitte se Elta kävi meillä vielä kun se oli jo aika vanha, taisi olla siinä

80 vuoren paikkeilla, ja kun se tuli meille niin itku siltä tuli kun se meni istuun sen meirän ison koivun juurtele siinä pihassa. Kai sen oli joskus sielä Rikalas tullu ikävä kotio, saat ei se niin hääviä ole mennä leskelle emännäksi, mutta kyllä se sielä hyvin päriäs, mutta kai sitä jokainen

kotoonsa ja kotiseutuansa kaipa.

Ja sen takia minäkin olen ny täs kiriottanu, että säilyt jotain muistis vielä tuleville polovillekin niistä, jotka on jo perillä sielä taivaan koris, ja voi kun mekin sinne päästäs. Olem minä ollu ilonen kun minä olen kuullu että sielä Rikalaskin pi-

retään seuroja, ja nykysekin ihimiset saavat kuulla siitä paremmasta asiasta, niin kun se Silia sillon siellä Vierikos, kun se siitä niin iloseksi-kin tuli. Ja kun se oli niin hyvä että otti minunkin semmosena likkasena kylämatkalle, jota täs oli ny niin mukava muistella.

INKERI SILLANPÄÄ

KOTIINPALUUAJATUKSIA POIKKEUSJÄRVELLÄ

III plk kirjoituskilpailussa

Olen ollut viikonlopun pois. Keittion pöydällä on kotimiehen viesti;

Moi!

Oltiin täällä. Hoidettiin kissoja. Katti teki läjän TV:n taakse ja kusi matolle. Lämmitettiin rantasauna. Lähdettiin klo 13.00!

— Mutta ulko-ovihan oli auki? Kuka?

Ai, tyttö on tullut kotiin. Hänen kulkureittinsä näkee ilman erikoisempaa salapoliisitoimintaa: siipihuoneessa on pitkähousut sängylä, pusero ja hame tuolin karmilla, korvakorut pöydällä. Välieteisessä pikkupöydällä hammasharja, rahakukkaro, deodorantti ja fööni. Kamarin pöydällä on kaulakoru, kirkkohistorian kirja ja taskulaskin, lattialla laukku ja yöpaita kirjoitus-pöydällä. — No, kaipa hän itsekin jostakin ilmestyy näkyviin.

Ulko-ovella pyytää Jontte-kolli sisälle, punainen suu vain vilahtelee. — Tule nyt raukka sisälle. Onko ne sua kiusanneet, panneet pakaseen. Jontte on hyvillään, kiertää jalkojen edessä ja kyhnyttää. — Saat maitoa tästä. Oletko saanut pyydystettyä sen viimeisenkin talintin. Syksyllä niitä oli niin paljon. Mikä lie tullut, kun vain yksi on jäljellä. Ovatkohan menneet muihin taloihin, paleltuneet pakkasilla, vai onko ne Jontte syönyt. Tai kuolleet johonkin tautiin. Lehdessä oli että lintulautojakin pitäisi välillä pestä kun niissä voi olla salmonelloja.

YKSINÄISIÄ AJATUKSIA

Onpa hiljaista ja äänetöntä. Istua keinutuolissa ja puhella kissalle. Lasten kanssa touhutessa monasti tuntuu ettei lopu koskaan se huolenpito ja vaivannäkö. Sitten he vaan yhtäkkiä ovat poissa ja on opeteltava luopumaan, olemaan yksin. Luopumistahan se on koko elämä. Ensimmäinen on luovuttava lapsuudenkodistaan, sisaruksistaan, kasvinkumppaneista, vanhemmista, elämäntoverista ja viimeksi omista lapsista. Mutta millä täyttää päivien pitkät tunnit, kun on kaiken ajan tottunut täyttämään työllä. ”Sukupuuttoon kuoleva ihmislaji”, on jälkikasvu todennut. No, on omaa aikaa, viimeinkin. Tehdä kaikkea mitä olen joskus halunnut tehdä kun olisi aikaa.

LUKUTUOKIO LEHDEN ÄÄRELLÄ

— Pitääpä katsoa vähän sanomalehtiäkin; Tulipaloja. Liikenneonnettomuuksia. Veropetoksia. Rattijuoppoja. Nuoret häiriköt vauhdissa. Isot pojat koolla Jaltalla v. 1945.

Lukijain mielipiteitä silmäilen aina mielenkiinnolla. Joku on kyllästynyt sukulaisten vierailuihin ja toinen on onnellinen jos vain saa vieraan kiinni. Maaseutulaisten ja kaupungin asukkaiden välillä käytävä kina ei lopu koskaan.

Naisten tasa-arvosta myös jaksetaan kinata. Joskus tuntuu, että

joudutaan ojasta allikkoon. Naiset ovat vain ottaneet entistä enemmän kuormaa kannettavakseen nyt, kun he ovat mukana työmarkkinoilla. Ainakin pienten lasten äideillä on usein vaikeaa. Myönteistä on, että naisilla on nyt valinnan mahdollisuus. Ennen tyttölapsella ei ollut muuta mahdollisuutta kuin naimisiin pääseminen. Joskus näyttää siltä, että tasa-arvoasiasta on saatu uusi ase miesten ja naisten väliseen valtataisteluun. Sanotaanhan runonsäkeessäkin että ”oikeutes sa tahdot tietää nainen, tee työtä, rakasta ja kärsi vaimen”. Oikeus rakastamiseen ja kärsimiseen on aina ollut naisille varattu. Miehen oikeus on ollut pitää ämmät kurissa ja penskat ojennuksessa. Nyt ne rooli-jaot ovat hämartyneet, eikä vallan ja vastuun jakaminen aina onnistu.

Tästä päästäinkin sopivasti avioeroasiaan, jota piispa Paavo Kortekangas nimittää aikamme vaarallimmaksi aikapommiksi. Miksi niin monet avioliitot päättyvät eroon? Voi tietysti etsiä syitä siihen tästä uhanalaisesta ja turvattomasta maailmasta. Ainakin yhden syyn luulisin olevan siinä, että on liian suuria odotuksia. Tuijotetaan nimenomaan siihen toiseen ihmiseen ja sitten petytään. Onnen sanotaan tulevan ihmiselle sivutuotteena, eikä siihen tietoisesti pyrkien. Tärkeätä on vain se mikä on tässä ja nyt.

Urheilusivut. — En välitä huippu- eikä muustakaan urheilusta. En myöskään ymmärrä mitään hohtoa on jääkiekossa ja pallopeleissä.

Harrastuksena ne tietenkin ovat paikallaan.

No, siinä on taas sitä modernia taidettakin. Ennen kansakoulussa piti panna piirustustekeihin nimi, mitä mikin esittää. Vanhan tätini mielestä olisi ilman nimeäkin pitänyt nähdä piirustuksen tarkoitus. Tämä on joskus tullut mieleeni katsolessani modernia kuvanveistotaidetta. Jollei tiedä nimeä, ei taatusti tiedä mitä ne esittävät. Maalaustaidetta opiskelemaan ei myöskään tiedä kaikista tauluista mitä ne ovat, vaikka katsoisi miten päin tahansa. Jotkut työt muistuttavat mielestäni alakoululaisten piirtele-

miä viivoja. Katsojasta tuntuu, kuin hänestä tehtäisiin pilaa.

Sama suuntaus on kirjallisuudessa. Hiljattain luin lehdestä kirjailija Aladar Valmarin arvion: nykykirjallisuus mennyt harhateille. Hän sanoi sitä kapea-alaiseksi ja kulkevan kaukana kuvaamastaan ihmisestä. Eipä ole ihme jos tällaisen mummeliparan mieli menee hämmennyksiin. Esimerkiksi hyvät arvostelut saanut joulunaikainen esikoisteos, jossa piti olla voimaa, hehkua ja väkevä kirjoittamisen ilo ja taito. Tietenkin se niin sitten oli, mutta ei se minulle avautunut, ainaakaan ensilukemalla. Tietysti voi olla

niinkin, kuin minun jälkikasvuni kerran sanoi: ”Kyllä te olette sitten pimeetä ryhmää”.

TAKAISIN TÄHÄN HETKEEN

Kuuluu kirkas tytönään vintin rapulta: Hei mammeli, oletko sä tullut. Mä kans tulin juuri. Kävelin kylältä eikä kukaan ottanut kyytiin. — Onko mitään ruokaa, mun on kamala nälkä, mä kuolen nälkään.

Täytyypä sitten lakata lukemasta ja mennä etsimään ruokaa. Ettei tarvitse huomenna lukea lehdestä että lapsi on kuollut nälkään.

HILMA ALAMETTÄLÄ

MUISTONI

Kauneimmat ja kalleimmat muistoni ovat luonnonläheisyydessä, maisemassa, joka liittyy maanviljelystilaan.

Kävelin kauniina elokuun iltapäivänä isäni pellonpiennarta Matkuslammin rantaan esikoinen käsi-varrellani ja tunsin olevani onnellinen, kun omistin puolison ja lapsen. En enempää enkä vähempää.

Katselin edessäni olevaa, jo tuleentunutta viljapeltoa ja lammen tyyntä pintaa. Tämän kaiken näkemäni yllä, korkealla, sininen taivas.

Silmäni lepäsi viljapellossa ja ajattelin, että se on suurinta rauhaa tulvillaan. — Siinä on kaikki maanviljelijän kesän kiireet yhtyneinä rauhaksi. Maan mullasta on Korkein jälleen luonut uuden elämän. Niin on myös ihmiselämässä; se on takuuna siitä, että Luoja siunaa ja varjelee sitä elämää, jonka on kerran maailmaan saattanut. Tähän kaikkeen sisältyy toivoa ja korkeimman lupausta uudesta aamusta, hyvästä huomenesta jota minäkin voin toivoa lapsilleni, että heillä olisi paremmin, mitä minulla on ollut. Rohkenenko elämältä näin paljon toivoa?

Lammen pinta on tyyni. Ei pieninkään tuulen henkäys riko sen tyyneyttä. Kaunis oli tämä näkemäni hetki — mutta voiko näin kaunis kestää loputtomiin. Ei voi. Yksi hallayö voi viljan viedä ja tuuli särkeä lammen tyyneyden.

Niin elämässäkin. Tulee vastoinkäymisiä, murheita ja niin rikkuu rinnan rauha. Eikä sitä rauhaa enää löydykään. Tulee ainainen kiire, paljon särkyy. Sen tekevät muuttuvat elämäntavat.

Tämän kaiken voittaakseen alkaa etsiä tietä — jopa oikotietä. Mutta kuinka käykään — kun mustat murheet, pelot ja ahdistukset on voitettava — uudelleen on etsittävä tietä. Kun sen tien löytää, joka tuo rauhan; silloin jopa suurinkin tuska rinnassa tuntuu lahjalta ja jaksaa kiittää kaikesta. Saa nostaa katseensa kirkkaalle taivaalle, sieltä etsiä rauhaa ja sieltä sen ensimmäisenä ja viimeisenä löytää.

”Ihminen, mitä sinä murehdit, ethän sinä voi murehtimisella lisätä päivääkään elämäsi”.

KAMERAKERHON RETKELLÄ MERIKARVIALLA

Retkeläiset kalastaja Toivo Johanssonin veneessä. (Kuvat Matti Tuomisaari.)

Mieluisa olotila. On aurinkoinen alkusyksyn sää. Meressä on viime-
öisen myrskyn jäljiltä pehmeät mai-
ningit ja heikko tuulenvire veden pin-
nassa. Kalastajan nelitahtimoottori
luo rauhallisen tunnun matkaan.
Ympäriällä on tyypillinen merimaise-
ma: saaria toinen toisensa jälkeen.
Olemme Parkanon Kamerakerhon
valokuvausretkellä Merikarvialla.

Saarista ja luodoista täytyy saada
valokuva, kunnon merimaisema.
Tähtäilen kameralla. Etsin sopivaa
kuvakulmaa. Taivaanranta hyppii
moottorin tahtiin. Vene tarisee lii-
kaa. Tiedän, että kuvasta tulee suu-
rennettuna epätarkka, vaikka valo-
tusaika on lyhyt. Otan kuvan, kai-
ken uhalla. Kuulen jonkun kamera-
kerholaisista puhuvan vieressä istu-

valleen: "On liian kirkasta, valot ja
varjot tulevat toistumaan varsinkin
näin keskipäivällä liian jyrkkinä.
Pitäisi olla vähän pilvisempää, vä-
ritkin toistuisivat kauniimpina." Ohitamme saaren hyvin läheltä. Lauon kuvia rantakivistä ja tyrs-
kyistä.

Rantaannumme. Yleiskatsaus
ympäriälle osoittaa, ettemme ole
Parkanossa. Saaren rannassa ovat
laajat tyrnipensastot ja keskemäl-
lä tuulen vaivaamaa katajaa matala-
na kasvustona. Tyrnimarjat kiin-
nostavat. Maku on kirpeän hapan,
väri kauniin oranssinpunainen.
Marjoja on vaikea poimia. Oksien
piikit rei'ittävät sormet ensikoske-
tuksella. Suunnittelemme jo tyrni-
marjapöimurin ostoa kerholle.

Marjarunsaus täytyy myös kuvata.
Valitsen varjossa olevan oksan. Yri-
tän unohtaa luonnonkuvaajat oh-
jeineen. Valokuvausjalustakin jäi
kotiin. Onneksi kameran tueksi so-
pivia kiviä on jokapuolella. Maha
vaatii huolenpitoa. Välipalaksi
syömme savustamolta ostettua sii-
kaa ja juomme kahvia eväsläipien
kanssa.

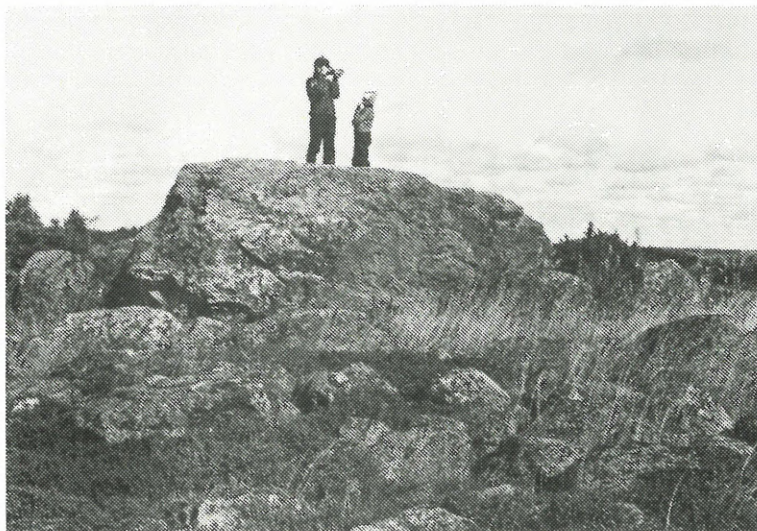
Palattuumme mereltä, jäämme
Merikarvian satamaan. Sataman
tunnelmaa tuovat kalastajaveneet,
troolit, savustamo ja kalasumput.
Kamerat ovat ahkerassa käytössä.
Osa kuvista otetaan zoomilla osa
tavallisella objektiivilla, vaihdellen
käytetään mustavalko- ja väridiafil-
miä.

VAIN LOHIKEITTOA ILLALLISEKSI

Yöpymispaikkaa haetaan ensin väärän tien varrelta, ajamme kolme kilometriä harhaan. Käännös takaisin, oikea tie löytyy ja majapaikka. Isä-Johansson, alueen omistaja, tarjoaa kalakeittoa. Sanoo: "Tämä on nyt vain lohikeittoa, siikaa ei ole voitu pyytää koko viikkoon tuulen takia." Keitto on vastustamattoman herkullista meidän maakrapujen mielestä — lohesta huolimatta! Ruokailun jälkeen osa lähtee saunaan osa kalaan. Kalaa ei tule, mutta kalajuttuja kylläkin: "Meitä oli pieni seurue kalassa Seitsemisessä. Heitettiin uistinta. Se tarttui kiinni kuin uppotukkiin. Näytti siltä, että piti lähteä uimalla hakemaan sitä. Yhdessä kavereiden kanssa saatiin siima kuitenkin liikkumaan. Siiman tempoillessa käsissä, mielessä välähti: "Lohi". Uistin saatiin kelatua rantaan: tuli hauki, suuri ja punalihainen." Väittää kertoja. Kun alkuun on päästy, juttu alkaa luis-taa: "Tämä tapahtui Parkanossa. Tuntui, että virveliin tarttui kala, siimaa kelatessa tuntui uusi odottamaton nykäisy. Lopulta saatiin saalis näköetäisyydelle. Hämmästys: tulossa olikin kaksi kalaa! Ensin napannut pienempi kala ja sitten isompi, hauki, jolla edellinen kala oli poikittain suussa! — Niitä valokuvaajan ja kalastajan onnettomimpia hetkiä: kamera oli jäänyt kotiin!"

Sateen hakatessa illalla tuvan kattoa, istumme sisällä pitkän pöydän ääressä ihaillen vanhaa hellaa ja uunia, muistelot jatkuvat: "Kerholaisten kuvatessa vanhoja parkanolaisia rakennuksia, oli joskus vaikeata saada lupaa rakennusten valokuvaamiseen. Omistajat vähättelivät talojaan, yksi ehdottomasti kielsi kuvaamisen. Sen jälkeen opittiin varmuuden vuoksi ottamaan valokuvat ensin, edes rakennuksen ulkoasusta ja sitten vasta pyytämään lupa kuvaamiseen. Tällä tavoin oli muutama nyt jo hävitetty talo tallennettu filmille, josta sai kuitenkin, vastoin omistajan tahtoa, voi tehdä julkaistavia kuvia. Kappale Parkanon kulttuurihistoriaa säilyy kuitenkin tuleville polville.

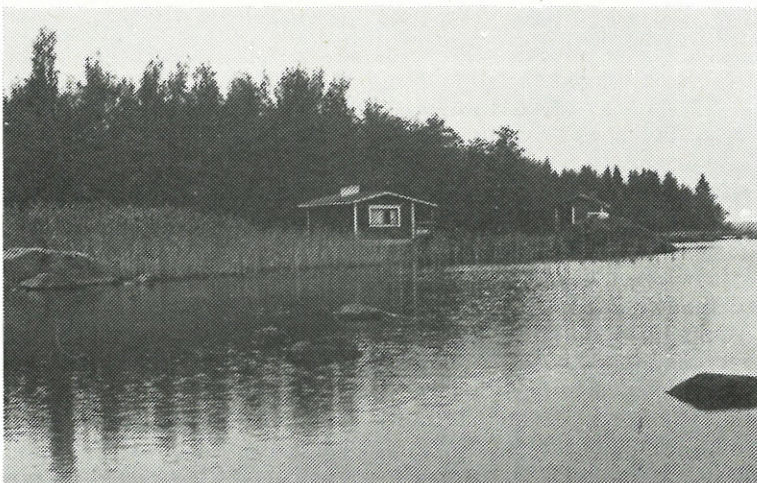
Seuraavana aamuna jatkamme valokuvausta, sieniäkin löytyy, kaloja sensijaan ei nytkään tule, joten

Uudenlainen maisema kivisine rantoineen ja kataja- sekä tyrnimarjapensastoineen houkuttelivat hakemaan kuvakulmia niin teleoptiikalla kuin lähilinsseilläkin.

Tämä vastavalossa kuvattu merimaisema oli kuvaajalleen ongelmallinen valon ja varjon voimakkaiden erojen vuoksi.

Yövyimme kalastaja Toivo Johanssonin leirintäalueella ja kuvassa näkyvästä saunasta päin kokeilimme uimalla suolaisen meriveden kantavuutta.

suunnistamme jälleen kalasavustamolle. Saalis on varma, komeat tuoresiitit viedään tuliaisiksi kotiin. Filmit lähtevät seuraavina viikkoina

kehitettäväksi. Syksyn mittaan muistellaan retkikuvia katseltaessa useita kertoja leppoisa matkaa Merikarvialle.

OSKARI VOIVATI

MIINAKENTTÄ

No, sem piti sillä lailla oikeens ste tapahtuneen, että noli soittaneep poliisille, oikeen tonne poliisilaitokselle, että meirän mettään on tehty miinakenttä ja teitin täytyy nyh hyvin hätää tallas se siältä hävittää. Muuton täälä kohta lentelee ihmisiä ja elikoita kontit oikossa taivallek ku huamaamatansa taikka pimees siähem miinakenttään pökäävät.

Soli se poliisi enste niinku pirätely, että tiätteko te minkämoisia miinakentät om. Mutta se sano vaan siä puhelimes, että ku maa om mulalle kaakerrettu ja sinistä ja punasta tikkua on siinä ristiir rastiin nii kylläkai sen heti tiätää, että siinä om miinakenttä. Minä hankij juuri ittekin niihim miinoin tormata ku ma tuala kävin Perähalameella suvilaihon orhaita kattomas ja ku ma siältä oikomaitte oitoin mettäm poikki kotio. Ja siältä mä henki hapatoksis juuri tähän puhelimeej juaksinki ja soon nys ste tultava vähä joutua tänne. Muuton täälä alakaa kualeen ihmisiä ja kuka sev vastaa?

Senkis soli viä sanonus siähem puhelimeen että sotamiähiä oli niih maisemih keväämpänä liikkunu ja lentokoneskin niim matalalta lentäny, että kuusel lalavoja hălăppäs, ku oli ollun niitä kertausharijotuk-sia.

Niillä poliisil lei ollu oikeen hărănkää haluja lähtee, mutta ku soli ollun nii hätänej ja sanonu että te stev vastaatte jos täälä alakaa miinap paukahutteleen ihmisiä puitten oksille, nin ne poliisit olis ste lähteny.

Ku ne sinne paikkaan stet tuli, nin siinoli ollun niinku semmonen mettän aukko ja siinoli maa jollail lailla myllerretty ja niinku ruutuun oli pistelty siähen multa siite siniksi ja punasiksi värijättyjä tikkuja.

Ja soli kai ollu aika jännittävää niitem purkumiästen miälestä siähel lähellem mennä. Niistoli tuntunus se mettäkin niin kaameen hilijasetta ihan niinku linnukki olis lakannee viserryksestän.

Mutta nolis ster rohkasseet miälensän ne poliisimiähet ja niilloli olus ste semmonen vyhti kelevantä narua ja se meni se toinen poliisi sit-tes sem miinakentän toiselle pualen ja välisänsä pitivät meleki kanervain tasalla kireellä sitä nuaraa.

Mutta soli se miäs ittek, ku soli tullun niillep poliisillen näyttäns stä paikkaa niin sei ollenkaat tullul lähelle. Soli kain niinku väihkinym matalana hollim pääs jonku suurem puun tyven takana.

Siinä oli kuulemma oikeen niinku ilima jännityksestä sähköllä lataantunu ku ne poliisit alako sillä narul-

la, jota ne piti kireellä välisänsä siinä kanervain tasalla, nin kune sillä alako ste kallistaa lalavasta yhtä tikkua siä miinakentän keskellä. Ne oli ollu iham matalana kottusillansa siä kanervistos ja hilijaa ja hilijaa painovat sitä tikkua aina enemmän kallellensa. Ja se miäs siä hollim pääs puunsat takana sei uskaltanu enääk kattookkaa. Se pani silimänsä kiij ja paino päänsä juur tiviistip päin stä kuuser runkoo ja puristi kourillansas sammalistoo.

Yht'äkkiä siinä jännitykses ja hilijasuuress kuulu kova rääkäsy ja ne kaikki kolomem miästä paiskautu heti litteeksi maahan ku ne luuli että siinä jo miina paukahti. Ku ne syrän pamppaillen stev vähäm päästä nosti päätänsän niin ne huamaski että soli olluv vaam paskonärri joka siä pesintanhuallansa hilijaa lennellesänsä oli vuaroostaansa kovasti peläästynyj ja rääkässyk ku outoja kulukijamia oli hänen asummaillensa ilimaantunu.

Ne koitti ste sillä narullansav viä liikutellan niitä muitakit tikkuja, punasia ja sinisiä ja ku ei mitää tapahtunun niin ne poliisit meni nos-teleen niitä tikkuja ylyhälle siittä multapättärien päältä. Viimmen se miäskis siite uskalsi tulla sinnek kattoon puunsat takaa.

Nolikis siite huamannu, että siinoli männym planttuja ja ne siniset

ja punaset limunaatipillit noli aina niinku merkinä siinä paikah mihkä taimi oli istutettu. Niin se miäs oli sanonu, että juu, nym minä muistanki, se on toi mettäähöiron-neuvoja ku tän on teheny. Ev vaa hankkinum muistaa ku soli jo menneev vuanna ku sen kans sovittiin, että se tän istuttaa. Mutta mitä se tommosta tikutosta tartti? Tommosta tikkuviitaa toisem mettään teherä tartti ja sillä ihmisiä melekeen kualiaaks pelootella!

Niin ne oli vielä ste soittanus sille mettäähöironneuvojalle ja ja soli vaan sanonus se teknikko että hän sinne touhus sem mettän äkeej ja is-

tutohmiähen ku kerran isännän kans oli siitä menneev vuanna sillä lailla puhuttu. Muttei hän niitä tikkuja sinne ollup pistellym mutta sen oli tehennyn ne mettäntutkimus aseman miähet.

Siinä kuulemma oli pantu värillinen tikku aina ku männyn planttu oli istutettu, niin siähej juureen. Sitä piti sitte mentämän vuarem parim päästä kattoon että kuinka moni niistä taimista ov viroonnu. Ku sitäkit tutkitaan!

Siitäkit tutkimisesta oli se mettäähöitoihyristyksem miäs isännän kans sopinu. Mutta kais soli sev vaa hyvin sivumennen puhunu niin eise

isäntäs ste enää stä muistanuk ku soli ollukkij jo menneev vuanna, ku siitäoli ollup puhetta.

Että tähäl laihin noon ihmiset siitä puhunu. Eikä sook kai juurnyt tapahtunu, on siitä jo joku vuasi menny.

Soli se miäs kais stev vähä puhelun niillep poliisille, että maharonko vahrota vähä liikaa ja taisin teitille hätäänöksisäni puhellak ku keitetystä lampaam päästä. Noli ne poliisit vaan naurahrellu että kyllä he on ammatiansa tottunum monemmoisiin lähtöin. Ja helepotuh kais se oli nym meitillek kaikille että se peloottava miinakenttä muuttuki mettäntutkimuhkentäks.

RAUNI KÄRKI

LUMISADE

Sinisiä kiteitä
taivaan täydeltä
punaiseen karvaan
kuolemaan.
Sinisiä kiteitä
valkoisiin varastoihin.
Sinisiä kiteitä
maan kamaralle
minun ilokseni
talkkarin kauhuksi.

RAUNI KÄRKI

VARJOT

Varjot
yön lapset
nousevat
pitkin märkää
tiiliseinä.
murskaantuvat
alleni
kuin savupilvet tuuliin.

KUN HEVOSILLA OLII KÄPYMATOJA

Keväällä 1981 radiossa kysyttiin Viisasten kerholta, "kuka oli Euroopan ensimmäinen naiseläinlääkäri". Vain juontaja Kauko Saarentaus sen tiesi. Allekirjoittanut loikoili sohvalla ja vastasi perheelle kuin "hyllältä": Agnes Sjöberg. Mistäkö tiesin? Olen tavannut tuon Seinäjoella vaikuttaneen eläinlääkärin sotien jälkeen.

Tuolloin muistaakseni v. 1945 koko Pohjois-Parkanon hevoset sairastuivat käpymatoihin. Madot todella olivat männynkäpyjä muistuttavia, ison etanan kokoisia loisia. Hevoset tulivat syömättömiksi ja karva kuivi kääntyen melkein päähän päin. Joku isäntä oli sattumalta hevosen ulosteesta tuon loisen nähnyt, ja niin käynnistyi suuri matosota.

Sovittiin päivä, jolloin allekirjoittanut lähetetään Seinäjoen eläinlääkärin juttusille hevosten ulostenäytteet matkalaukussa. Kilon paperipussi hevoselta täytettiin lannalla ja nimi omistajan myötä päälle merkittynä. Vaikka lähdön valmistelu ei kauan kestänyt, kulki tieto niin nopeasti, että näytteitä kertyi pariltakymmeneltä hevoselta.

Eräänä aamuna, kun matkalaukku oli pakattuna, nousin linja-autoon ja sillä kohti Seinäjokea. Arvokkaan matkalaukun kiikutin sitten tohtori Agnes Sjöbergin odotushuoneeseen. Kun olin asiani esittänyt, huomasin heti, että olen tekemisissä jalon ihmisen kanssa.

Pahin pulma oli siinä, että näytteiden määrä oli niin suuri, että tutkiminen kestäisi iltapuoleen. Esitin matkani riippuvuuden linja-autojen aikataulusta, enkä arvannut ottaa evästä, omavarais-talouteen kuuluvana en omistanut ravintolakorttia, ruokasäännöstelyhän oli tuolloin vielä voimassa. Kun alku on hyvin niin kaikki on hyvin piti paikkansa silläkin reissulla.

Tohtorin apulainen pisti tutkimukset kuumeisesti käyntiin ohjeella, että tämä homma ohittaa kaikki muut työt, mitkä suinkin on ohitettavissa. Kun tuli päivärueen aika, sain kutsun tohtorin seuraksi syömään, jolloin minulla oli mainio tilaisuus uteliaisuuteni tyydyttämiseen. Maatilan tytär Kauhajoelta, keskikoulu ja talouskoulu. Kotitilan työn ohessa luki ylioppilaaksi, luki eläinlääketiedettä Saksassa. Eläinlääketieteeseen korkeakouluun pääsy oli kuitenkin vaikeaa, pääsi kuitenkin kuin "kokeeksi", vaikka olikin nainen.

Sinnikäs tyttö pärjasi kuitenkin hyvin, kiitettävien arvosanoin. Valmistuttuaan hän toimi jonkin aikaa eläinlääkärinä Saksassa. Palatessaan Suomeen, hän oli jo eläinlääketieteen tohtori. Nyt hän sitten oli eläinlääkärinä Seinäjoella.

Viimein tuli näytteetkin tutkituksi, toteamuksella, että kaikista löytyi käpymadon "siemeniä". Sitten alkoi reseptien kirjoittaminen ja apteekissa lääkkeiden sekoitus, siinä oli rohkeuteni jo

varmistunut niin, että kerroin erään isännän terveiset tohtorille. "Sano nyt siellä, ettei sitä tiedä mitä punkkeja niissä hoitajissakin on, joten pieni lääkeannos olisi paikallaan." Vastaukseksi sain hymyn ja reseptin, jolla sain 1200 g spriitä.

Niin lähti onnellinen mies kohti Parkanoa, linja-autokuskille sanoin, että matkalaukku sisältää nyt arvokasta tavaraa mm. lasia, pysykö ne ehjänä auton perässä, toisin ne mielelläni auton etuosaan. Ajuri ei ehdotukseeni suostunut ja yhdessä mäennypylässä kuului-kin helähdys. Jokaista hevosta varten laukussa oli ½ litraa ruskeaa tökötti-mäistä pullolääkettä, sekä joku kapseli kuin rastaan munia, jotka pumpun avulla lyötiin hevosen kurkkuun.

Sitten se edellämainittu helähdys, vain yksi pullo oli rikkunut, mutta laukun sisältö kaikki kastunut. Rikkuneen pullon reseptin annoin ajurille, sanomalla, huomenna tapaamme samassa paikassa ja sinulla on samanlainen lääkeannos minulle ojennettavaksi. Onneksi matkalaukku tuli niin täyteen, että isäntien lääkkeen pidin vieressäni etuistuimella, tuskinpa sille olisi vastinetta apteekista saatukaan samalla reseptillä.

Niin lähtivät käpymadot hevosista, enkä ennen, enkä sen jälkeen ole moisista kuullut, — luulen että hoitajien lääkitystä täytyi myöhemminkin uusia.

Parkanon Paroonin veistämä kirvesvarsi

Gustaf Wredellä oli Pomarkussa tuttavatalo, Peltomaa, jonka isännän, Frans Peltomaan hän oli oppinut tuntemaan suojeluskuntaharjoituksissa. Parooni poikkeili talossa ainakin 20—30 -lukuilla mm. Ravanin suojeluskuntaleirillä käydessään.

Jonkun käyntinsä yhteydessä hän oli veistänyt talossa pari kirvesvarsta ja tehnyt tuohitupen. Tuppi ja toinen varsista ovat nyt koristeena ja muistona talon eteisen seinällä. Valokuvassa niitä näyttää talon nykyinen isäntä Taavi Peltomaa.

Kirvesvarsi on pitkä, kirveen koko pituudeksi tulisi 83 cm, joten se on kai tarkoitettu halkomakirveeseen. Puu on huolella valittua, kivennäismaalla kasvanutta rauduskoivua. Puun pinta on varren mahapuolella, ja varsi on siksi edelleen virheettömän suora. Työn jälki ja viimeistely kertoo kätevistä puun veistäjästä. Valok. syyskuussa 1982.

Arvi A. Koivisto

PELIMANNI-KALLEN VIEHEITÄ eli hänen elämänsä vilosoviaa

(Sopii mille paikkakunnalle tahansa.) II plk kirjoituskilpailussa

Kuka olen?
Kallepa vaan!
Mitäkö teen?
Soitalla saan
Soitella saan
mielin määrin
tyyliin tähän.
Mitäs siitä!
Ryypypään vähän,

kertoo Kalle
tosissansa,
notkutellen
polviansa.

Shirmakka on
hälle rakas.
Vieressä sen
usein makas.

Näin siis vietti
vuotta monta
Kalle aikaa
huoletonta.

Eli äidin
kanssa kahden
luona lammen
pienen lahden.

Vuokramökki
heillä siellä,
perunamaa,
portti tiellä.

Kunnes Kalma
äidin hairas.
— Olikin hän
kovin sairas.

Siitä alkoi
Kallen vastuu.
— Työntää piti
kädet taskuun.

Tyhjää tapas
ja reiän vaan
Kalle-poika
näin taskuissaan.

Siinä ryhtyi
hän miettimään,
minkä keinon
nyt löytäiskään.

Mistä ruoka,
lämpö, koti?
— Ei nyt auta
kuuma toti!

Ei, ei mutta
totisesti
otettava
varma pesti!

Yksistään ei
soitto auta.
— Oltava on
kuuma rauta,

josta taon
onnen oman!
Torjun vaaran
lohduttoman.

Joron teille
en mä lähde.
Näytän tämän
suvun tähden.

Varastella
kyllä voisin,
mutta päätän
elää toisin.

Taidan muunkin
pahanteon;
— murskata voin
toisen kehon.

Tehdä murto.
— Pikku juttu!
Sorkkarauta
mulle tuttu.

Niitä kyllä
en käyttänyt.
— Juttu muilta
vain hersynyt.

Sitä en tee
mä nyttenkään.
— Tyyneen tyydyn
vain elämään.

Tahdon tehdä
kunnon työtä,
elää yhdes
muiden myötä,

tätä maata
ain rakastaa.
Sehän meille
on Isänmaa!

Myöskin soitan
laulan vaan.
Siitä lohdun,
onnen saan.

Nosti kurtun
olallensa
astuin ulos
polullensa.

Ja terve nyt!
Sanoo Kalle,
katseen luopi
taivahalle.

Löysikö hän
äidin t ä h d e n ?
— Sitä etsi
muiden nähden...

Vielä viipyy
hän hetkisen.
— Silmissänsä
näin kyynelen.

Huulet jotain
vain sopertaa...
Känsäkourat
r i s t i h i n saa.

— — — — —
Lähti Kalle
maailmalle.
— Yöpyä sai
taivasalle.

AARO NUMMINEN

Mitä tuokin on olevinaan? Onpahan vain eräs tapaus lapsuuteni ajalta. Mutta sellainen tapaus, joka on vaikuttanut erään harrastukseni alkuunpanijana. Niin ainakin luulen. Siis tärkeä tapaus minulle!

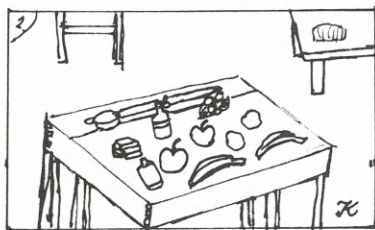
Se sattui joulukuulla 1923. Siitä on siis jo kulunut yli 57 vuotta! — Kävin Parkanon Kirkonkylän eli Riihimäen kansakoulun ensimmäistä luokkaa silloin. Syyslukukauden päätti totuttuun tapaan kuusijuhla. Se pidettiin kaikille luokille yhteisenä tilaisuutena. Ja sitä varten tarvittiin ohjelmanumeroita. Opettajille se tiesi melkoisesti ylimääräistä puuhaa ja joillekin oppilaille pientä vipinää.

Opettajakunnan muodostivat johtajaopettaja Salomon Västilä sekä opettajat Toini Leikkonen ja Martta Poussa ja toisinaan lisäksi vielä Meeri Västilä. Kullekin heistä kuului vanhastaan omat tehtävänsä noissa juhlapuuhissa. Kun kuusijuhla pidettiin vähän ennen joulua, niin sen valmistelut pantiin alulle jo marras-joulukuun vaihteessa.

Juhlapaikkana oli ensimmäisen luokan luokkahuone, tahtoo sanoa Lehtolan ja nykyisen Kiviniemen puolinen nurkkahuone. Kyseessä on nykyinen kunnan virastotalo. Kalustosta mainittakoon urkuharmooni, joka sijaitsi luokkahuoneeseen eteisestä tultaessa perällä vasemmassa nurkassa, ja sen vieressä vähän oikealle päin siitä kohosi kateederi opettajan pulpetteineen. Oppilaspulpettien tuolit olivat juhlien ajaksi sijoitetut seinävierille yleisöä varten. Kuitenkin osa niistä ja pulpetit oli kannettu eteiseen. Keskellä luokkahuoneen permantoa seisoivat vähin koristein ja palavin kynttilöin varustettu joulukuusi. Kuusen olivat hakeneet jotkut poikaoppilaat Raiskionrannan metsästä. Se oli muuten mieluista komennus! Siihen kuusenhakuun oli varmaankin pysyvä lupa. Koulu oli sähkövalaistu tavallisin

vaatimattomin lampuin. Juhlahuonetta valaisivat lisäksi palavat kynttilät opettajan pulpetilla ja kaiketi myös urkuharmoonin päällä sekä edellämainitut kuusenkynttilät.

Noina vuosina, mitä kansakoulunkäyntini käsitti, talvet olivat runsaslumisia. Kun kuusijuhlan alkaminen oli klo 4 j.p.p. tai toisella tavalla ilmaistuna klo 14 i.p., niin sillä hetkellä vallitsi jo hämärä. Etäämpänä asuvien koululaisten vanhemmat ajelivatkin lapsineen hevosilla koulun puistikkoon. — Koulupiiri käsitti silloin laajan alueen. Siihen kuului oppilaita useasta myöhemmin

perustetusta koulupiiristä. Niinpä oppilaita oli varsinaisen Riihimäen koulupiirin lisäksi Jaakkolankylästä, Kuusisaalon-Pitkälän kulmista, Luomankulmalta, Riuttasen kulmalta, Käenmäen takaa aina Vehkalasta saakka, Karjanmaan taholta, Vuorijoelta, jopa Vuorijärven Vanhastatalosta, Lapinnevalta, Alaskylän liepeiltä ainakin Seppälästä saakka ja sitten vielä Yliskylästä asti. Tietysti tämän piirittämäni ringin sisälle sopi monta mökkiä ja tönöä, ja kun perheet olivat monilapsisia, niin karttui oppilaita runsaasti yli 100 päätä. Näin ollen kuusijuhla veti paljon yleisöä: oppilaat ja useiden omaisia.

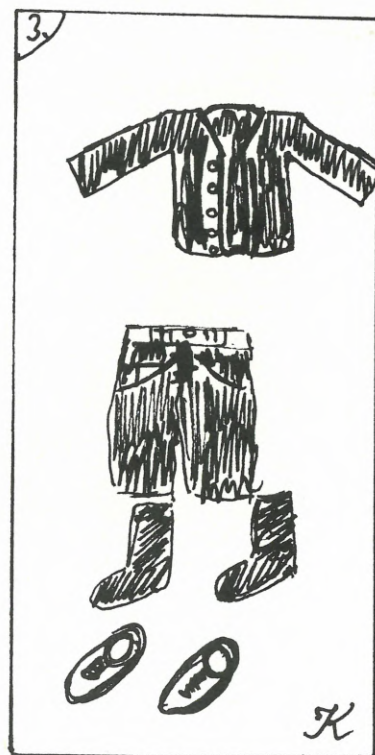
Tässä sopii nykyaikaan verraten todeta, että tuolloin oppilaat kulkivat itse koulumatkansa jalan sulanmaan aikana ja suksilla tai kelkalla talvisin. Jotkut luistelivat syysjään aikana Kirkkojärven takaa Sipilän rantaan. Polkupyöriä ei ollut käytettävissä. Yksi ainoa polkupyörä joissakin perheissä oli muussa ajossa. Pitkätkään koulumatkat eivät olleet koulunkäynnin esteenä. Ruokailu hoidettiin eväillä. Koulukeittiötä ei tunnettu edes nimeltä. Vahtimestarikin puuttui koulusta. Oppilaista muodostettu järjestäjäsysteemi hoiti vahtimestarin tehtävät. Kun oppilaat näin jou-

tuivat koulunkäynnistä aiheutuviin fyysisiin rasituksiin, niin ilmankos heistä kehittyi hyviä hiihtäjiä.

KUUSIJUHLAN

pitäminen aloitettiin muistaakseni yhteisvirrellä. Salomon Västilä säesti urkuharmoonilla yhteiset virret ja laulut. Martta Poussa, niin muistelen, esitti opettajan pulpetin takaa alkutervehdyksen rukouksineen ja samoin kaiketi myös päätössanat. Näiden tapahtumien väliin sulloutui muu ohjelma, jonkinlaista sirpaleohjelmaa, kuten nykyään sitä nimitetään.

Joukko tyttöjä oli jossakin välissä viereisessä luokkahuoneessa, taikka ehkä Poussan puolella, käynyt pukeutuksessa punahiippalakkisiksi ja parrakaiksi tontuiksi ennen joulukuusen ympärillä esitettävää piirileikkiä. Ohjaus ja harjoittelu olivat Poussan varmaa työtä. Samoin hän johti kuorolaulua urkuharmoonin luokse koottujen tyttöjen

muodostaessa kuoron. Poikia ei siinä ollut mukana. — Näitäkin ohjelmanumeroita edelsi pitkäaikainen harjoittelu. Se oli suoritettu koulupäivän päätyttyä. Ei tullut kysymykseenkään, että esiintyminen olisi järjestynyt kylmiltään. — Toisina vuosina esitettiin ohjelmaa runsaammin, toisina vähemmän.

Juhlan aikana vain pieni osa yleisöstä pääsi istumaan. Muiden oli seisaaltaan seurattava esityksiä. Kiinnostus ohjelmaa kohtaan oli innostunutta ja vilpittöntä. Aplodeerausta ei tunnettu. Esitykset todettiin vain vaikeammalla hyväksytyiksi.

Joku äiti saattoi tonttuleikkejä katsolessaan tönäistä naapurin emäntää siinä vieressään kylkeen ja puoleksi kuiskaten kysyä ja samalla sormellaan osoittaen: ”Ole tunsikkos tuasta sakista tuata plikkaa? Se on meidän Elli.” Toinen vastasi: ”Sitä minä jo vähä arvelinkin.”

LAUSUNTAHARJOITUKSET

Mutta entä se ”Tutteli ja Putteli”? No, tässä se pari saapuu. — Opettajatar Toini Leikkonen kutsui taas kerran minut mukaansa Poussan puolelle. Hän vietti siellä vapaa-aikaansa, koska hänen kotimatkinsa oli turhan pitkä. Tämä hetkeni taisi olla koulutyön päätyttyä.

”Kuulepas nyt, Mikko! Kuusijuhla on tulossa ja minä olen ajatellut antaa sinulle pienen tehtävän. Sinun pitäisi esittää siellä runonlausuntaa. Mitäs ajattelet? Sopiiko se?”, hän kysyi.

”Kyllä kai se sopii”, vastasin. — Eihän sitä oppilaan sovi kieltäytyä, ajattelin.

”No hyvä on! Otahan tämä käteesi ja lue se nyt tässä ääneen läpi!”, opettaja jatkoi. Samalla hän antoi minulle normaalikokoisen piirustuspaperiarkin. Sen molemmille puolille oli kauniilla käsialalla kirjoitettu musteella runo. Molemmat puolet aivan täynnä. Kirjoitus oli kyllä isokokoinen, mutta silti sillä oli mittaa.

Ja sen runon nimi oli ”Tutteli ja Putteli”? — En muista enää runosta muuta kuin nimen. En edes tekijää. Lieneekö ollut opettajan sepittämä tai jostakin joululehdestä kopioitu, en voi sanoa. Kaipa se oli saturuno.

Luin sen runon siinä. Opettaja oli tyytyväinen. Sitten hän jatkoi, että minun olisi tämän jälkeen opetettava kotonani se runo ulkoa esitettäväksi. Pidettäisiin näitä harjoituksia tässä samassa paikassa päivittäin koulutyön jälkeen. Suostuin ja niin me erosimme.

Kotona sitten läksyenlun lomaan pääntäsin sen pitkän runon muistiin päähäni. Harjoitusesitykset jatkuivat ja tyytyväisyyttä ilmeni molemmin puolin opettajan kanssa. Näin siellä Poussan huoneustossa, mutta toisin oli kotonani. Toiseksi vanhin veljeni näet, taisi silloin olla neljännellä eli viimeisellä luokalla samassa koulussa, naljaili vähän minulle sen kotona pitämäni harjoitte-

lun takia. Hän tokaisi, ettei sitä niin saa painottaa! Se on väärin! — Minulla taisi kai olla taipumusta sellaiseen tyypilliseen koululaisen nuottiin. Hyväksi tuo arvostelu osoittautui.

Viimeisessä harjoituksessa opettajani Leikkonen oli täysin tyytyväinen taitooni. Se enteili hyvää, mutta sitten...

UUSI PUKU JA PATIINIT

Kotonani oli tapana, että kuusijuhlaa varten teetettiin uusi puku. Kraatari Joonas Ruokonen oli sen tekijä. Jos hän ei kerinnyt tai hänellä oli jokin muu este, niin sitten hänen tyttärensä Helmi Halmela sai sen valmistaa. Tälläkin kerralla sain uuden puvun. Kankaan laatua en muista. Ehkä se oli trikoota. Se oli musta. Takki oli avokauluksinen. Ja oikein henskelihousut eikä mitään laukuhousut! Mutta housujen lahkeet olivat mielestäni vähän liian pitkät polvihousuiksi. Siitä ei tosin mitään mukisemista sallittu. Yli polvien ulottuvina ne kuulema suojasivat polvia kylmältä. Haittana oli sen, kun ne punttien suut kipertyivät polvitaipessa kulmalle niin kuin syöksytorvet talojen nurkissa ja olivat siis sen takia vähän hassunnäköiset.

Se uusi puku oli tietysti uutuuden kankea. Samoin tuntuivat uudet patiinit kankeilta jaloissa. Lisäksi takin karkeahko kaulus hankasi kiusallisesti niskaa. Ylläni takin alla oli korkeakauluksinen villapaita ja jaloissa harmaat villasukat. Miksei nekin voineet olla mustat? — No jo oli Mikko-parka kankeasti panssaroitu! Ja sellaisena piti sitten esiintyä ensi kerran eläissani suuren yleisön edessä! Onneksi eivät hiushuolet vaivanneet. Päänuppi oli parturoitu puliksi yleensä meidän pojilta. — Aleksis Kivi kertoo veljeksisään sunnuntailakeasta tuvasta ja minä tässä juhlaankeasta puvusta.

ESIINTYMISVUORONI

Ohjelma oli edennyt jo niin, että tuli vuoroni esiintyä. Noudatin siinä aloittamisessa opettajani kanssa sovittua merkkiä. Ohjelmakuulutusta kun ei ollut. Nousin kateederille opettajan pultin taakse kuin mikäkin haarniskoitu ritari! Pokkasin tietysti aluksi yleisölle sellaisen pienen niksauksen niinkuin hyvin tiedätte. Panin merkille siinä alkuvaiheessa opettajien taktiset sijainnit. Västälä istui urkuharmoonin takana. Poussa ja Leikkonen seisoi siinä kateederin lähellä peräseinän puolella. Ja sitten minä aloitin...

Aluksi tietysti esitin runon tekijän ja runon nimet. Varsinainen runonlausunta sujui pitkälti, ehkä puoliväliin saakka, moitteettomasti. Mutta sitten tuli auttamaton tenkkapoo! Muistikatko! Jatkoa en muistanut millään! En millään! Nyt oli turvaututtava paperiin. Se on mukana taskussa varmasti. Vai onko? On se! — Aloin etsiä sitä. Ei vain löydy! Ei löydy, ei sitten mitään! Kuka sen uuden puvun kaikki taskut tietäkään! Rinnassani jylläsivät tuskat ja tunteet! Opettaja Västälä nauraa hiljaisella äänellä aika maittavasti. Siinä hän on minusta viistosti takaoikealla. En anna sen naurun häiritä itseäni. Kärjivällisesti etsien löysin sen paperin jostakin monista taskuistani lopulta. Nopea vilkaisu siihen ja kun havaitsin heti oikean kohdan paperistani, niin lausunta pääsi ulkomuistisena jatkumaan onnellisesti loppuun saakka. Olin voittanut ikävän tilanteen, jonka selvittämiseen upposi ehkä vajaa minuutti aikaa. Mutta sekin on liian paljon tuollaisessa tapauksessa. — Lausunnan päätyttyä taas pieni niksautus yleisölle ja sitten poistuminen kateederilta luokkakaverieni joukkoon se tärkeä paperi kädessäni. Ei aplodeerauksia eikä muutakaan ilmaisu yleisön taholta. Ehkäpä luulivat sitä katkoa taidepaussiksi! Ja ohjelman suoritus jatkui muiden suorittajien osalta.

Mainitsen vielä, että pidin paperin varoksi pulpetilla esillä, kun kerran olin sen löytänyt. Tosin en sitä enää tarvinnut. Se onkin ollut minulla kauan talletettuna. Voipa se vieläkin jostain löytyä.

Ennen juhlista poistumista ohjelma-puolen päätyttyä oli kaikilla oppilailla käynti joulukuusen luona. Siihen oli nostettu pari kopallista vehnäsiä: rinkiä ja nisuäijä. Ne on ostettu Nummisen leipomosta. Ostamista varten oli oppilailta kerätty rahaa koulussa. Läksäiksi sai jokainen oppilas vehnäset mukaansa. Joulupukkikin kuului kuvaan.

"TUTTELI JA PUTTELI" -RUNO

veti minut pysyvästi mukaan esittävään ja kynäilevään ohjelmatoimintaan. Kansakoulussa minulle lankesi joka vuosi jotakin esitettävää koulun juhlissa. Erään kerran opettaja Västilä kysyi minulta ennen muuatta juhlaa, oliko minulle annettu mitään suoritettavaa siinä juhlassa — en muista, mikä juhla se oli — ja kun vastaukseni oli kielteinen, hän sanoi: ”Sepä vahinko! Se asia on korjattava!” Ja niin jouduin taas esittämään jotakin. — Samaa sain kokea oppikoulussa vuosittain koko koulujan. Osalleni tuli lausuntaa, esitelmää, puheita ja näytelmärooleja. Myöskin suurelle yleisölle tuli niitä esitettyä koulun ulkopuolisissa tilaisuuksissa ja muidenkin kuin koulun antamina tehtävinä.

Enempääkin aktiivisuutta ilmeni har-

rastuksissani. Jouduin tilaustyönä vähän riittelemäänkin. Ja sen jatkona lähetin kouluaikana jäsenanomukseni näyterunoinen Nuoren Voiman Liitolle. Liiton kirjallisen harrastuspiirin silloinen puheenjohtaja maisteri ja kirjailija Mika Waltari hyväksyi näytteeni arvosteluin: kehityskelpoinen runoilija. Ja niin minusta tuli NVL:n kuparimerkkijäsen. Siitäkin on jo 47 vuotta.

Tieni johti osallistumaan Nuorisoseurankin kilpailuihin lausujana ja sanoittajana. Myös armeijan kirjoissa ollessani jatkui se harrastus. Samoin nykyisessä tehtävässäni on kiinnostus niihin säilynyt. Yleensä olenkin menestynyt mainituissa hommissa melko mukavasti.

Näin tuo viaton otsakeruno pönkitti minua esiintymään sanalla ja kynällä vuosikymmenien ajaksi.

Terveiset Toini-tädille sinne Turkuun! Toivottavasti tämä kirjoitus Hänet vielä tavoittaa.

AILI SIROLA

OTTEITA MUISTIKIRJASTA

2. 9. 35

Ensimmäinen aamuni uudessa punahirsisessä koulutalossa. Ikkunani takana on pihlaja odottamassa ylt' ympäriinsä punertumistaan ja mennessäni luokahuoneeseeni on päätyikkunan takana sateesta kiiltävin lehdin toinen suuri pihlaja. Hämmästyn: luokahuoneen lattialla on vesilammikoita. Muuta nähtävää ei olekaan. Luokahuoneessa on masentava autius.

Astelen vesilammikoita väistellen kalustamattoman huoneen ikkunan eteen. Näen tiikusateen läpi joen, joka virtaa parin kivenheiton päässä mäen alla. Joen partaalla on pieni sauna punamultaisin seinin ja valkoisin ikkuna- ja ovi- pielin. Se on kirkas täplä sadeverhon harmaudessa, mutta kääntyessäni katsomaan opinahjon aluetta laskee mielialani nolla-astetta alemma. Minusta näyttää kuin huone irvistelisi minulle purren sammalta seinähirsien välissä. Seinällä ei ole mustaa taulua peittämässä edes pientä osaa seinänäkymästä.

”Miksi luokahuoneeni on tällainen?” ihmettelen. Sadevesi sataa seiniltä luukuttomista aukoista ja pulpetteja ei ole oppilaille eikä opettajallekaan pöytää. Huh-huh, ei alkua hyvältä näytä! Pyyhin lätäköitä lattialta ja palelen. Koetan uunin kuvetta. Se on polttavan kuuma, mutta tuuli ja sade tunkeutuvat sisälle seinälläolevista aukoista. Tässä uudessa koulussa on vielä paljon keskeneräisyyttä. Rakennusmiesten auto

Koulun opettajat Elvi Virtanen (nyk. Koivisto) ja Aili Sirola lämmittelemässä kahvipannun ääressä kylmänä talvipäivänä.

tuli juuri pihaan. He jatkavat täällä naulaten, sahaten ja paukuttaen sadakseen työnsä valmiiksi.

Minulle on ilmoitettu: ”Koulutyö on

aloitettava heti koululle saavuttuamme, syyskuun toisena päivänä, vaikka olosuhteet asettavat huomattavia esteitä opetukselle.” Noin on sanottu, mutta

Vuorijoen eli nykyisen Jokiharjun koulun rappusilla otettu kuva ensimmäisenä koululla vietettynä kevätkuuhlapäivänä v. 1936. Kuvassa mukana johtokunnan jäsenet Albert Lähdetniemi (op. Aili Sirolan takana) ja Otto Niemi.

Vakavilmeisiä pannulapunvirkkaajia käsityötunnilla. Kaksi miehenalkua ei kehdannut olla kuvattavana virkkaustyö käsissä. He muka tekevät puutöitä. Toinen veisteli linkkuveitsellään, mutta puukottomankin oli mielestään miehekästä pitää laudan kappaletta käsissään.

näin vaikeaan tilanteeseen en luullut joutuvani. Seisoin seinään nojaten, mutta lopulta naurahdin. Napautin seinää sormikoukulla ajatellessani: "Vilkuttakaa pihkasilmianne, seinähirret, iloisesti, sillä kyllä täällä tulee olemaan hauskoja näkymiä, kun lapset piirtävät kanssani liiduilla teidän kylkiinne ja lattiaan, kun meillä on sentään liidunpalat hyppysiin yläluokan taholta saatuina."

"Nyt vähäisten voimieni mittely alkaa", hymähdin, kun kello soi ja avasin luokkahuoneen oven. Lapsijoukko pelmahti sisään. Joillakin lapsilla oli äiti turvana. Eräs äiti pyysi: "Jospa opettaja ei sitten olisi meidän pojalle liian ankara, vaikka täällä on isänsä äksy luonne ja on kaiken lisäksi niin taitamattoman omapäinen." Katsoin poikaa. Minusta hän oli aivan tavallinen pojanvesseli, jolle pitää puhua samoin kuin puhuisin aikuiselle. Sanoin: "Kyllä me hyvinä kavereina toisiamme ymmärrämme. Viisaat ihmiset kunnioittavat toisiaan."

Pojan äiti katsoi minua ikäänkuin epäillen, etten ole pätevä kasvatustehtävään, mutta pojan hymy ja luottamusta ilmaiseva katse kertoi opettajan ja oppilaan hyvän kaveruuden jo alkaneen.

3. 9. 35

Joukkoni istuu pulpettien puuttuessa lattialla, ja kaikin palelemme. Ilmanvaihtoluukut ovat vielä avoimet ja luokkaamme tulee sadevettä. Pyyhimme lammikoita ja keksimme satuja pilvissä asuvista pikku peikoista, jotka itkevät, kun heilläkin on kylmä. Lapset kertovat satua pilvivaltakunnasta piirrellen kuvia lattiaan likomäristä, syttymättömistä

takkapuista ja kävivät välillä lämmittämässä käsiään luokan tulikuuman muurin kyljessä.

Liidut ovat meille ensiarvoisen tärkeitä. Ensiluokkalaiset oppivat kirjaimet niiden avulla. Tänäpäin he piirtelivät lattiaan satutunnin jälkeen autoja ja aitoja sekä A-kirjaimia. Tätä antiikva-aata piirtelimme ilmaankin. Ilmaan kirjoittamisesta ei jää pyyhittävää eikä ilma täyty. Toisluokkalaiset suorittavat lattiaan yhteen- ja vähennyslaskuja. Esimerkit kirjoitan liidulla luokan peräseinän hirsien kylkiin.

Huokasin tänään: "Kyllä alku on täällä liian hankalaa."

4. 9. 35

Yritämme olla toiveikkaita. Uskomme: "Huomenna on kaikki paremmin." Huomenna kuulemma saamme naapurikoululta vanhoja aapisia. On sekin parempi kuin ei mitään olisi. Miten kauan mahtanevat viipyä meille tilatut tarvikkeet ennenkuin ovat täällä?

Odotuksen yhä jatkuessa leikimme tätä koululeikkiämme. Olemme kekseliäitä korvatessamme puutteita. Sanomme olevamme kuin Risto Roopenpoika saarellaan. Olen kertonut oppilaille sen nimisen pojan seikkailuista. — Koetan saada tunnit näyttämään koulutyön kaltaisilta, mutta leikkikouluksi touhuiluamme voisi totuudenmukaisesti nimitää.

26. 9. 35

On nyt saatu odotetut koulutarvikkeet: kirjat, vihot ja kaikki. Ilmanvaihtoluukutkin ovat jo paikoillaan. Vesi-

lammikoita ei ole lattialla enää, mutta hatara tämä luokkahuone on. Ikkunapielet kutsuvat vihellellä tuulenpoikia luokkaan. Pihlaja katselee meitä ikkunan takaa levollisena. Parooni Wrede on sanonut tuossa pihlajassa olevan haltian, sellaisen näkymättömän, voimakkaan henkiolennon. Tässä kylässä uskotaan sen kostavan heti, jos puuta jotenkin vahingoitetaan tai jos taittaa pienkin oksan. Sanomme: "Emme taikuulla taita siitä oksaa, vaikka emme olekaan taikauksioisia."

Emme saa tänä vuonna uusia, nykyaikaisia pulpetteja. Saamme tyytyä kirkonkylän koululta tuotuihin, hyljättyihin pulpetteihin ja irtotuoleihin. Ne lutisevat ja rutisevat heikkoutta. Pulpetteja en pysty oppilaitteni kanssa valmistamaan, mutta ikkunapielet olemme tilkkineet. Puukoin ja veitsin työntelimme villakudinsuikaleita ja rohdintuppoja ikkunapieliin, "aurion tirkistysrakoihin", niinkuin sanoimme. Johtokunnan miehet eivät uskoneet uuden koulun tarvitsevan tilkkimistä, vaikka mittari näytti vain kahdeksaa astetta. Tilkitsemisemme jälkeen lämpöä on luokassamme 18°. Tilkitseminen oli hauskaa. Teimme sitä voimistelutunnilla ja lauloimme täysin palkein: "Reipahasti lietsomaan, rautaa tässä taotaan." Rautaa emme käsitelleet siinä, mutta rautaista tahtoa meillä oli ja ääntä laulaaksemme. Sävelkorvaa ei kylläkään kaikilla, mutta "äänellään" varisikin laulaa ja harjoittelemalla kukonpoika oppii kiekumaan". Nyt teemme koulutyötä täydellä höyryllä lämpimässä luokassa.

PUNTTI

NUORISON SUOSIMA TANSSI-
PAIKKA. TANSSIT JOKA TOINEN
LAUANTAI. PUNTILLA ON SE OI-
KEA MENO, SIITÄ EI PAIKKA PA-
RANE.

ParkU/PNS

SUOMALAISTA
TYÖTÄ

PARKANON JALKINE OY

39700 PARKANO

MONIPUOLISEN
LASIPALVELUN
ERIKOISLIIKE PARKANOSSA

KORUPEILI OY

Sepänkatu 4
39700 Parkano
Puh. 933-2842

Asiantuntevaa, luotettavaa

KIINTEISTÖVÄLITYSPALVELUA

- omakotitalot, osakkeet, maatilat, tontit, huvilat jne.
- tehokas arviointipalvelu

Menetkö matkoille — miksi merta edemmäs kalaan.
Välitämme kaikki **suomalaisten matkanjärjestäjien matkat**, kautta maailman.
Myös pelkät laiva- ja lentoliput, sekä seuruematkat.

Tule
tuttuun
monipalvelutaloon

**KIINTEISTÖ-
MARKKINOINTI KY**
ESA OJANEN LKV puh. 933-1290
Keskuskatu 4, 39700 Parkano

KIITÄMME ASIAKKAITAMME KULUNEESTA VUODESTA JA TOIVOTAMME

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

PARKANON JÄTEHUOLTO

Olavi Kaija, puh. 2426

VESIJOHTOLIIKE
ESKO PAAVILAINEN KY

Puh. 14 130

KULJETUKSET

KTk

LÄÄNIN KULJETUS OY

Parkano, Säästökulma, puh. 2090

PARKANON AUTOKORJAAMO

Puh. 933-14303

KONELA-HUOLTOPISTE

PARKANON AUTO JA VARAOSA OY

Puh. vaihde 1361

Kasvuturpeet, kukkamullat

KRUUNUTURPEESTA

Lauri Nieminen

39660 Lapinneva, Parkano

Puh. 933-3503

Helsinki 90-2785688

MAALAUSLIIKE
HANNU NUMMELA

Puh. 1215

**Paroonin
AUTO**

Parkano, puh. 2295, 2296

MARTTI NURMI

PARTURI-KAMPAAMO
YLINEN

Pankkitori, puh. 15160

PARKANON KOPIO JA
KONTTORITARVIKE OY

Puh. 2980

KOLISTAJA OY

Kallioulouhintaa ja hiekkapuhallusta.

Puh. 2992

PARKANON PUHDISTUSPALVELU

Esa Rikalainen Ky

Puh. 2349 tai autoon 94040/31574

KUVA-ASIOISSA OSOITTEEKSI**PARKANON KUVAAMO**

Keskuskulma, puh. 2127
Parkano

PARKANON KODINKONEHUOLTO KY

Taisto Mansikkaviita

Puh. 2460

**RAHA-ASIASI HOITUVAT
OTAHAN YHTEYS**

YHDYSPANKKI
meidän pankki

KAMPAAMO

Maija Autio

KAUNEUS- JA JALKAHOITO

Taina Leino

Keskuskulma II-kerros

Parkano, puh. 933-2994

KUN TARVITSET KIINTEISTÖVÄLITTÄJÄN PALVELUJA, KÄÄNNY PUOLEEMME.**MYYMME:**

- maatilasi
- omakotitalosi
- kesämökkisi
- osakkeesi
- rakennustonttisi
- ym. kiinteistösi

**INSINÖÖRI- JA KIINTEISTÖTOIMISTO
HAVANKA KY LKV [A]**

Keskuskulma, 39700 Parkano, (vastapäätä osuuspankkia). Puhelin 2702, avoinna 8.00—16.00. Muina aikoina Sapelikatku 1, puhelin 2702.

KIITÄMME ASIAKKAITAMME KULUNEESTA VUODESTA SEKÄ TOIVOTAMME RAUHALISTA JOULUA JA HYVÄÄ UUTTA VUOTTA.

**RAKENNUSLIIKE
VIITASALO KY**

39700 Parkano, puh. 933-1293

**SUORITAMME KAIKKEA LVI-ALAN TYÖTÄ
OMAKOTITALOISTA KERROSTALOIHIIN**

TEKN. TARK. LAITOKSEN HYVÄKSYMÄ
ÖLJYPOLTINASENNUSLIIKE

39700 Parkano
puh. 933-2969

**PARKANON
APTEEKKI**

PARKANON AUTOMAALAAMO KY

KUNTO KAUTTO

Puh. 14 278

OY SANTOO TRADING LTD

TEOLLISUUSKATU 39700 PARKANO

Puh. (933) 1378

**PARKANON AUTO JA PUU OY
AUTOJÄRVENSIVU OY**

Parkano

Puh. 2323 vaihde

RENGAS-BETONI KY

BETONITUOTTEET PARKANOSTA

Puh. 933-2423

Porin Olut

EDUSTUSLIIKE

PEKKA SÄÄLUOTO

Kankaanpään myyntikonttori

TILAA SINÄKIN
PERHEEN
JOULUHERKUT
KAUPPIAALTASI
TAI SUORAAN
LEIPOMOSTAMME!

**PARKANON
KOTILEIPOMO**

A. Keihänen, puh. 2400

**PARKANON
KUMIKORJAAMO**

Puh. 2149

RENGASALAN ERIKOISLIIKE
PARKANOSSA

SMK

TURVETUOTETEHDAKAS

PARKANO

933-3501

TOIVOTAMME KAIKILLE PARKANON JOULUN LUKIJOILLE
HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA!

RAUMA-REPOLA OY

Parkanon konepaja, 39700 PARKANO

TEKSTIILEJÄ KOKO
PERHEELLE

LÖYTÖVALINTA

REIJO RAINEVUO

PARKANO, P. 14258

TERVETULOA LÖYTÄMÄÄN

**PARTURI-KAMPAAMO
PIRITTA**

PIRJO JA PAULA

AAMULEHDEN TALO, PUH. 2252

**PARKANON AUTOKOULU
J. Roiha**

Parkano, puh. 2033

**PARTURI-KAMPAAMO
MÄKIRANTA**

Puh. 2459

**EDULLINEN OSTO-PAIKKA PARKANOSSA
VALINTA-PIHLAJAVIITA**

Puh. 2268

Autonkorjaukset, maalaukset, varaosat
ja tarvikkeet

AUTO-LAHTINEN OY

Puh. 2507

Aja edullisempaan, Tietysti

**Pacoonin
KALUSTE**

PARKANO ☎ 2630

Teollisuusalue Karviantien varrella, 2 km keskustasta.

**TOIVOTAMME
HYVÄÄ JOULUA JA
ONNEA VUODELLE 1983**

LÄMPIMIÄ TALVIASUJA SAAPUNUT,
RUNSAAT VALIKOIMAT.

**Parkanon Muotiliike ja
Asuste**

Raakel Janakka, puh. 2087

Joulunajan herkut leipoo puolestanne, leipomomme ammattinsa osaava henkilökunta. Hae toimipaikoistamme tai asiakaskaupiaaltamme.

Leipomo puh. 2893

Myymälä puh. 1339

KONDITORIA-KAHVIO puh. 15211
(Osuuspankkia vastapäätä)

Tule viihtymään kahvilla!

**KIITÄMME ASIAKKAITAMME KULUNEES-
TA VUODESTA JA TOIVOTAMME**

HYVÄÄ JOULUA SEKÄ
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

AURESKOSKI OY

TILITOIMISTO

Rinnemaiden Tili Ky

Vallila, 39700 Parkano

Puh. 2555

Kirjanpito-toimistojen Liiton jäsen.

PARKANON BETONI KY

om. SIRKKA NIEMINEN

puh. 933-3525

AUTOMAALAAMO

PEKKA RISTOLAINEN

Puh. 2649

VAPPO

Puh. 1313

**PARKANON
HUONEKALULIIKE**

LUONNONRAVINTO MITEN VOIT — VOI HYVIN
TULE VANHALLE POSTILLE puh. 1275

*Kangasniemessä
nähdään*

SILMÄLASIEN JA PIILOLASIEN ERIKOISLIIKE

PARKANO, Hyttisen liiketalo p. 14 144

Oy W. ROSENLEW Ab

**HYDRAULI- JA
PNEUMATIikka-ALAN
ERIKOISLIIKE**

Suunnittelemme, valmistamme, asennamme, huol-
lamme ja myymme hydraulijärjestelmiä ja kompo-
nentteja.

HYDRAULIHUOLTO

Jarmo Läntinen

39700 Parkano, puh. 933-14212,
iltaisin 933-14156

**METALLIOVET, KONEET,
LAITTEET**

- valmistamme metalliovia ja rakenteita yms. .
- suoritamme kone- ja laiteasennuksia sekä kor-
jauksia

Paranon Kone ja Metalli

Takojanenkatu 6, 39700 Parkano
Puh. 933-2750

RIIPISEN KUKKAKAUPPA

Puh. 2037, 2036

PUUSEPÄNLIIKE

VOITTO PAJUNEN KY

Puh. 2254

VÄRISILMÄ

PARKANON VÄRI JA MATTO

39700 PARKANO KP 1
PUHELIN 933-14284

VÄRISILMÄ

JATKUVASTI
HALVALLA

hamsteri

VUORIJOKI Puh. 14 142
Avoimna ma—to 10—18
pe 10—19, la 9—14.

Suoritan putkialan asennus- ja
korjaustöitä.

URAKOITSIJA
JORMA MYKRÄ
Puh. 3231

MYKRÄN TURKISTUOTE

Valmistaa tilauksesta pähineitä, kauluksia ja
puuhkia ym. Soitellaan

HILKKA MYKRÄ
933-3231

MONIVUOTINEN KOKEMUKSEMME
TAKAA TEILLE KORKEAN LAADUN
JA EDULLISET TUOTTEET.
KYSY KAUPPIAALTASI TAI
SUORAAN MEILTÄ.

 HÄKLIN LEIPOMO
933/2009

LIISAN KIOSKI

Puh. 2096

SEPÄNKATU 4
39700 PARKANO
PUH. 933-14 100

Parkanon-Kihniön

OSUUSMEIJERI

Parkano

Puh. 2067

**sähköllä
mukavammin**

**Leppäkosken
Sähkö Oy**

PARKANON KALUSTETUOTE

Om. O. Vainionpää & P. Järvenmäki

Puh. 2074

ASA — PHILIPS

JOULUA JUHLISTAMAAN

PYÖRÄ JA TV-HUOLTO KY puh. 2185

Joulun arvolahjat laajasta
valikoimastamme.

KELLO-, KULTA- ja SILMÄLASILIIKE

E. SYRJÄNEN

Parkano, puh. 2181

PARKANON TB—HUOLTO

A. ja J. KUIVANEN

Puh. 2409

Lista luo ilmeen.

**PARKANON
LISTA OY**

39700 PARKANO PUH. 933-2811

**Saarelan
Metalli**

Parkano, puh. 2831

- Saat halvalla korkealaatuisia tuotteita
- Edulliset maksuehdot
- Ilmaisen kotiinkuljetuksen

**ASKO • ISKU • SOTKA • VILKA • SOPE • PEEM •
STOCMANN. LISÄKSI N. 50 MUUTA VALMISTA-
JAA.**

SISUSTUSTALO **TAMMELA**

39700 PARKANO, Puh. (933) 2075

Torikatu 15, 38700 Kankaanpää, Puh. (930) 23811

HYVÄÄ JOULUA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

VOLVO-SAAB-HUOLTOPISTE

SHELL-HUOLTAMO KORPELA

Puh. 2290

LADA—ELITE autot ja varaosat

Heikinkuja, puh. 15100
(entinen Vehoniemen kiinteistö)

Lasten ja nuorten asusteiden
erikoisliike Parkanossa

APILE OY

PARKANO puh. 2676

RAKENNUSLIKE

Erkki Huhdanpää ky

39700 PARKANO PUH. 933-15291

URHEILU- ja KONELIIKE
J. KYRÖNVIITA
PARKANO PUH. 1254

**SUOSIKAA
ILMOITTAJIAMME**

RAKENNUSTARVIKE

Pekka Seppälä Ky

Parkano — puh. 2696

EDULLINEN ASIAANTUNTIJA
RAKENTAJILLE

RAKENNUTTAJAT

Hankkeenne toteuttaa

RAKENNUSLIKE

UNTO OJANEN

39810 Linnankylä
Puh. 34 187 tai 15 183

**Sähköstä
puheenollen.....**

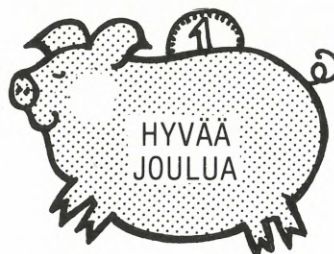
YLÄ-SATAKUNTA

Parkanon - Karvian - Kihniön paikallislehti

— ALUEENSA ASIALLA —

Husqvarna
— monen mielestä paras —

**Ompele itse
ja säästä.
Husqvarnalla!**

Tule valitsemaan itsellesi
huippuluokan Husqvarna.
Monipuolisesta valikoimasta
edullisemmin kuin uskotkaan!
Kysy tarjoustasi vanhasta koneestasi.
Se kannattaa!

**OMPELUKONE
TERVEISIN**

T. Heinonen
Parkano, puh. 2294

Tilausmatkat tunnetuilla Ikaalisten auton turistibusseilla

BUSSEISSA NYKYAIKAISET MUKAVUUDET:

ILMASTOINTI, WC, KAHVINKEITIN, ILMAJOUSITUS, SÄÄDETTÄVÄT ISTUINSUOJAT JNE.

Soita 933-60434, 933-6282

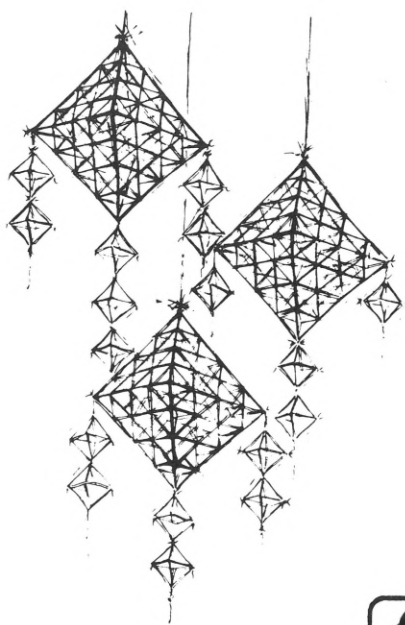
Ikaalisten Auto Oy

PARKANON JOULU 1982

Sisällysluettelo

Sivu		
1	Lukijalle	Arvi A Koivisto
2	Sana jouluksi	Maija Haikonen
3	Liikkujien ja liikunnan tarpeista	Reijo Ojennus
	Parkanolaisia vaikuttajahahmoja	
4	Atte Vataja	Pentti Vataja
8	J. F. Käenmäki	Markus Käenmäki
10	Paavo Laatu	Erkki Laatu
12	Puhe Saima Leikkosen muistolle	Martta Sevio
13	Aino Pokkinen ja Parkanon Nuorisoseuran tanhuajat	Arvi A Koivisto
17	Nuorisoseuralla vireä vuosi	Arvi A Koivisto
19	Metsänvartija Carl Gustaf Stenman	Reino Lehtisalo
20	Terveisiä Australiasta	Toini Kosola
24	Uuden parkanolaisen kokemuksia	Rauni Kärki
25	Sananparsia Mettälänkylältä	Salme Törmä
26	Svetisismistä Parkanon murteessa	Aaro Numminen
28	Rikakas käynti	Aune Lehtisalo
29	Kotiinpaluujatuksia Poikkeusjärvellä	Inkeri Sillanpää
30	Muistoni	Hilma Alamettälä
31	Kamerakerhon retkellä Merikarvialla	Elli Helenius
33	Miinakenttä	Oskari Voivati
35	Kun hevosella oli käpymatoja	Onni Kallioniemi
36	Pelimanni-Kallen vieheitä	Aaro Numminen
37	Tutteli ja Putteli	Aaro Numminen
39	Otteita muistikirjasta	Aili Sirola

Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta

Pirkanon Säästöpankki

HYVÄ IHMINEN. SÄÄSTÄ AIKAA, VAIVAA JA RAHAA -ITSEÄSI.

Käytä **OP-tietotaitoa!**
Otat hyödyn itsellesi näin:

1. Käytät maksamiseen shekkejä ja OP-pankkikorttia.
- Et joudu jonottamaan rahaa pankista!
2. Jätät laskut osuuspankin ilmaisen maksupalvelun huoleksi.
- Sinun ei tarvitse käydä varta vasten niitä makselemassa!
3. Käytät pankkisiirtokuporia laskujesi lähettämiseen.
- Voit iltaisin pudottaa kuoren minkä tahansa osuus-, säästö- tai liikepankin pankkisiirtoluukkuun!
4. OP-pikapankista saat tarvittessasi käteistä, vaikka pankit ovat kiinni.
- Et ole riippuvainen pankkien aukioloajoista!
5. Sovit osuuspankissasi, milloin haluat tiliotteen.
- Tiliotteiden ja tilimuistion avulla pidät menot kurissa!
6. Keskität raha-asiasi osuuspankkiin ja käytät hyväksesi muitakin rahanarvoisia etuja, esimerkiksi jäsenyyttä.
- Jäsenenä voit saada 10.000-20.000 markkaa lainaa ilman takaajia jäsenluottovakuutuksella. Tervetuloa keskustelemaan ja viihtymään!

OP OSUUSPANKKI - KYLLÄ
PARKANO

Merja Tammi:
Käytän shekkejä ja pankkikorttia todessani ostoksia.
Ja laskut jätän aina ilmaisen maksupalveluun.
Todella kätevää! Suosittelee OP-tietotaitoa.

Hyvää Joulua

Joulu on lämpimiä ajatuksia. Kuusen ja herkkujen tuoksua. Lasten helskyvää naurua. Salaperäisiä käärejä. Kotoista joulutunnelmaa, johon valmistaudutaan ilolla. Satapirkka on varannut Sinulle runsaat, perinteiset joulutavarat. Jouluasuisessa tavaratalossamme valitset miellyttävästi monenmoiset herkut. Pirteät tekstiilit joulukotiin. Juhlavat asusteet joulun viettoon. Jokaiselle mieluisat lahjakääröt. Kotimaisia laatutuotteita. Tule hyville joulukaupoille. Käy tunnelmalliseen joulunviettoon.

Lämpimin Jouluterveisin

**OSUUSKAUPPA
SATAPIRKKA**
Parkano • Karvia • Kihniö

Tehdään Joulu yhdessä

Palvelemme TEITÄ parhaalla mahdollisella tavalla. — Voitte suorittaa kaikki ostoksenne saman katon alla!

Hyvää Joulua ja
Onnellista
Uutta Vuotta

Jäsen- ja asiakaskunnallemme
toivottaen

CENTRUM